

**Київський національний торговельно-економічний
університет
Кафедра світової економіки**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ФМТП

(пост. п. ___ від « __ » _____ 2020 р.)

Декан

_____ П.М. Пальчук

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до написання випускних кваліфікаційних робіт
(проектів)**

освітній ступінь

галузь знань

спеціальність

спеціалізація

«магістр»

05 «Соціальні та поведінкові науки»

051 «Економіка»

«Міжнародна економіка»

Київ 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автори: Г.В. Дугінець, д-р екон. наук, доцент,
Л.П. Кудирко, канд. екон. наук, проф.,
К.П. Кравець, канд. екон. наук,

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри світової економіки 13
січня 2020 року, протокол № 6

Навчально-методичне видання

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до написання випускних кваліфікаційних робіт (проектів)**

освітній ступінь	«магістр»
галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність	051 «Економіка»
спеціалізація	«Міжнародна економіка»

Автори: ДУГІНЕЦЬ ГАННА ВОЛОДИМИРІВНА
КУДИРКО ЛЮДМИЛА ПЕТРІВНА
КРЕВЕЦЬ КАТЕРИНА ПЕТРІВНА

ЗМІСТ

Вступ

1. Загальні положення.....	5
2. Рекомендації щодо вибору теми випускної кваліфікаційної роботи (проекту).....	8
3. Основні етапи написання випускної кваліфікаційної роботи (проекту).....	10
4. Основні вимоги до змісту, структури та обсягу випускної кваліфікаційної роботи (проекту).....	12
5. Основні вимоги до оформлення випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	21
6. Організація захисту випускної кваліфікаційної роботи (проекту).....	26
7. Рекомендована тематика випускних кваліфікаційних робіт (проектів).....	33
Додатки.....	38

ВСТУП

Методичні рекомендації розроблено на підставі Закону України «Про освіту», «Про вищу освіту», інструкцій МОН України, стандартів вищої освіти КНТЕУ з усіх спеціальностей / спеціалізацій освітньо-професійних програм підготовки бакалавра / магістра, «Положення про організацію освітнього процесу студентів», «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію з атестації у КНТЕУ», «Положення про випускну кваліфікаційну роботу (проект)» та накопиченого у КНТЕУ досвіду виконання студентами випускних кваліфікаційних робіт.

Магістр – ступінь вищої освіти, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми.

Випускна кваліфікаційна робота (проект) – кваліфікаційне самостійне дослідження, що виконує студент при завершенні навчання за освітньою програмою КНТЕУ; призначене для об'єктивного контролю ступеня сформованості компетентностей в обраній галузі професійної діяльності, які зазначені у стандартах вищої освіти КНТЕУ відповідного освітнього ступеня.

Мета дослідження полягає у забезпеченні об'єктивного контролю ступеня сформованості умінь та знань розв'язувати типові завдання діяльності, які зазначені в освітніх програмах підготовки магістра, невід'ємною складовою яких є наукове дослідження.

Випускна кваліфікаційна робота виконується відповідно до вимог щодо напрямів наукових досліджень і має засвідчити рівень професійної підготовки випускника, виявити його спеціальну та загальнонаукову підготовку, вміння застосовувати здобуті в університеті знання для розв'язання науково-практичних завдань, здатність до проведення досліджень, систематизації та свідомого засвоєння знань, наявність у її автора навичок наукової роботи.

Методичні рекомендації призначені для надання допомоги студентам у виконанні випускної кваліфікаційної роботи. Вони містять основні вимоги до змісту та оформлення випускної кваліфікаційної роботи, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Випускна кваліфікаційна робота є кінцевим результатом самостійної індивідуальної науково-дослідницької діяльності студента, комплексним науковим дослідженням, підсумком вивчення ним дисциплін, передбачених навчальними планами підготовки та проходження практики.

Актуальність випускної кваліфікаційної роботи (проекту) полягає у дослідженні актуальних проблем міжнародної економічної діяльності підприємства, міжнародного економічного співробітництва, тарифного та нетарифного регулювання міжнародної торгівлі, передового досвіду щодо розв'язання обраної проблеми (у тому числі й зарубіжного), а також розробці власних досліджень реального об'єкта з метою вирішення визначених завдань.

Мета випускної кваліфікаційної роботи (проекту) полягає у висвітленні існуючого стану вивчення проблеми (огляд та аналіз) у сфері міжнародної економічної діяльності, а також розробці обґрунтованої та належним чином оформленої пропозиції, що передбачає впровадження (за можливості) певних змін (нововведень) у діяльність об'єкту дослідження та висновки.

Написання випускної кваліфікаційної роботи (проекту) передбачає виконання студентами таких завдань:

- поглиблення, систематизацію та закріплення знань, набутих в процесі навчання;
- розвиток навичок та умінь здійснення інформаційно-аналітичної, проектно-дослідницької діяльності для вирішення прикладних проблем тематики дослідження;
- опанування теоретичними знаннями за темою випускної кваліфікаційної роботи (проекту) – на основі вивчення та систематизації сучасної спеціальної літератури вітчизняних та зарубіжних авторів, проведення її критичного аналізу, узагальнення історичного та гносеологічного аналізу;
- розвиток умінь вести науковий пошук, узагальнювати різні пропозиції (точки зору, методичні підходи, концепції), чітко аргументувати власну точку зору з досліджуваної проблеми;
- набуття вміння адаптації теоретичних положень, методичного інструментарію, викладеного в спеціальній літературі, передового досвіду науковців та практиків до умов діяльності об'єкту дослідження;
- закріплення практичних навичок проведення досліджень, формування його методичного забезпечення – з урахуванням сутності поставленої проблеми та обмежень, що мають тісний зв'язок з діяльністю об'єкту дослідження;

- опанування навичками логічного, аргументованого та послідовного обґрунтування висловленої пропозиції стосовно проблеми, що вирішується, проведення планових і прогнозних розрахунків на базі сучасного методичного забезпечення, оцінювання ефективності висловленої пропозиції;
- оволодіння системним підходом, сучасною методологією, методичним інструментарієм та технологічними прийомами обґрунтування власних пропозицій, оцінки їх наслідків, впровадження розроблених рекомендацій та пропозицій у практичну діяльність конкретного підприємства (організації, установи).

Об'єктом випускної кваліфікаційної роботи (проекту) є процес функціонування суб'єктів дослідження у середовищі міжнародної економічної діяльності.

Предметом дослідження виступають теоретико-методологічні засади функціонування суб'єктів дослідження у середовищі міжнародної економічної діяльності.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу дослідження формують фундаментальні праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених з досліджуваної проблематики. У процесі вирішення поставлених завдань можуть бути застосовані методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, методи системного узагальнення та порівняння, статистичні методи, інституціональний метод, методи економічного моделювання та прогнозування, метод експертних оцінок та ін. Інформаційною базою дослідження можуть слугувати нормативно-правові та статистичні матеріали Кабінету Міністрів України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Державної служби статистики, Держзовнішінформу, Державної фіскальної служби України, Національного банку України, СОТ, ЮНКТАД, Світового Банку та ін.

Наукова новизна одержаних результатів випускної кваліфікаційної роботи (проекту) полягатиме у поглибленні існуючих теоретико-методичних основ та розробленні практичних підходів щодо удосконалення функціонування об'єкта дослідження. У методичному плані зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) базується на компетентностях студентів, сформованих в процесі теоретичного навчання, виконання ними науково-дослідної роботи, а також проходження виробничої (переддипломної) практики.

Випускна кваліфікаційна робота не може мати копільтивний характер, за змістом та планом повторювати напрацювання з наукового напрямку, в тому числі керівника роботи.

Випускна кваліфікаційна робота (проект) здобувача освітнього ступеня магістра виконується з метою підтвердження рівня професійної та наукової підготовки випускника другого рівня вищої освіти. Основне завдання її автора – продемонструвати здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій (відповідно до восьмого рівня Національної рамки кваліфікацій) з використанням сучасного економіко-математичного інструментарію, статистичних методів аналізу та обробки даних.

Основні наукові результати випускної кваліфікаційної роботи (проекту) освітнього ступеня магістра обов’язково повинні бути опубліковані в Збірнику наукових статей студентів КНТЕУ, що відображено у календарному графіку підготовки випускних кваліфікаційних робіт (проектів) (дод. А). За рішенням завідувача випускової кафедри рукописи статей, що мають високий рівень наукової новизни теоретичного і практичного спрямування з проблем міжнародної економіки можуть бути подані на розгляд редколегії наукового журналу «Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право».

Випускна кваліфікаційна робота є найважливішим підсумком випускної кваліфікаційної підготовки, у зв’язку з чим зміст роботи і рівень її захисту враховуються як один з основних критеріїв при оцінюванні якості реалізації відповідної освітньо-професійної програми. За дані, викладені у випускній кваліфікаційній роботі (проекті), порядок використання фактичного матеріалу під час її виконання, обґрунтованість й достовірність висновків, положень відповідає студент і науковий керівник. Не допускається запозичення (плагіат) матеріалу без посилання у випускній кваліфікаційній роботі (проекті) на автора та джерело інформації відповідно до затвердженого в КНТЕУ Плану заходів щодо виявлення та запобігання академічного плагіату, в якому чітко визначено його критерії оцінювання.

Випускна кваліфікаційна робота (проект) виконується державною мовою. Написання випускної кваліфікаційної роботи (проекту) іншою, ніж державна, мовою можливе за поданням факультету міжнародної торгівлі та права та погодженням ректора. Студенти, які навчаються за освітніми програмами англійською мовою викладання, виконують випускну кваліфікаційну роботу (проект) англійською мовою.

Важливим є дотримання основних вимог щодо наукового рівня випускної кваліфікаційної роботи, її змісту, структури, форми викладення матеріалу, а також оформлення.

Вимоги до випускної кваліфікаційної роботи полягають у:

- глибокому та цілісному осмисленні професійної проблеми;

- комплексному оволодінні матеріалом і методами самостійного дослідження, послідовному його викладенні;
- практичному застосуванні теоретичних знань для вирішення конкретних завдань щодо визначення закономірностей функціонування і розвитку системи глобальних світогосподарських зв'язків, вдосконалення інструментарію регулювання зовнішньоекономічним сектором національної економіки, управління міжнародним бізнесом підприємств та організацій.

У процесі виконання випускної кваліфікаційної роботи студент, відповідно до кваліфікаційних вимог, повинен виявити:

- знання загальнотеоретичних, загальноекономічних, професійно орієнтованих і спеціальних дисциплін, які розкривають теоретичні основи та практичні питання міжнародного бізнесу, розробки і реалізації стратегії й тактики управління міжнародною комерційною діяльністю;
- уміння відбирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до цілей дослідження;
- вміння визначати і використовувати причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ у прикладній галузі;
- вміння формулювати наукові висновки і конкретні пропозиції щодо вдосконалення управління реальним досліджуваним об'єктом.

Випускна кваліфікаційна робота (проект) виконується відповідно до календарного графіку підготовки випускних кваліфікаційних робіт (проектів), що складається випусковою кафедрою, затверджується завідувачем кафедри, деканом та розміщується на інформаційних ресурсах кафедри світової економіки.

У період написання випускних кваліфікаційних робіт (проектів) питання щодо стану їх підготовки студентами та дотримання ними календарного графіку підготовки випускних кваліфікаційних робіт (проектів) систематично заслуховуються на засіданнях кафедри світової економіки (з відображенням у відповідних протоколах).

2. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИБОРУ ТЕМИ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЕКТУ)

Рекомендована тематика випускних кваліфікаційних робіт (проектів) розробляється кафедрою світової економіки згідно з вимогами варіативної компоненти кваліфікаційної характеристики фахівців з конкретної спеціалізації або програми підготовки відповідно до затверджених

програм вивчених навчальних дисциплін. Тематика періодично переглядається і поновлюється з урахуванням напрямів науково-дослідної роботи, запитів роботодавців, сучасних досягнень у відповідній предметній галузі або суміжних сферах науки

Тематика розроблена за такими напрямами:

1. Національні економіки в системі світогосподарських зв'язків.
2. Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення.
3. Пріоритетні напрями розвитку міжнародної економічної діяльності.
4. Міжнародна інвестиційна стратегія підприємства
5. Ефективність управління та організація зовнішньоекономічних операцій.
6. Управління економічно-фінансовими процесами підприємства – суб'єкта міжнародної економічної діяльності.
7. Управління організаційно-плановою діяльністю підприємства – суб'єкта міжнародної економічної діяльності.

Студент може самостійно обрати тему випускної кваліфікаційної роботи (проекту) згідно з тематикою, яку затвердила кафедра. Крім того, випускні кваліфікаційні роботи можуть виконуватися за тематикою, яку замовляють державні установи, підприємства та організації.

За погодженням із науковим керівником студент може запропонувати самостійно сформульовану тему дослідження за умови обґрунтування доцільності її розроблення, ознайомлення з аналітичними оглядами і статтями у спеціалізованих наукових виданнях, а також враховуючи свої наукові та професійні інтереси, що були проявлені під час написання курсових робіт, підготовки статей та конкурсних наукових робіт, у виступах на студентських наукових конференціях.

Назва теми повинна бути чіткою, лаконічною та не містити неоднозначного тлумачення. У темі зазначається об'єкт, який досліджується, або підприємство, організація тощо, за матеріалами якого виконується робота (проект).

Такими об'єктами можуть бути:

- міжнародні організації та їх регіональні та національні представництва;
- органи державного управління у сфері міжнародних економічних відносин та зовнішньої політики;
- неприбуткові організації, асоціації та об'єднання, підприємства координаційного типу, діяльність яких пов'язана з розвитком міжнародних економічних відносин;
- національні підприємства-суб'єкти міжнародного бізнесу;
- підприємства малого та середнього бізнесу, інтегровані в міжнародні ланцюги створення доданої вартості;
- кредитно-фінансові установи, що залучені до міжнародного бізнесу.

Діяльність об'єкта дослідження повинна створювати можливість інформаційного забезпечення дослідження обраної теми.

Виконання випускної кваліфікаційної роботи (проекту) на абстрактну тему, без використання й аналізу матеріалів, що характеризують діяльність об'єкту дослідження, не допускається. Якщо немає пропозицій студента щодо об'єкта дослідження, випускова кафедра призначає підприємство, з яким КНТЕУ має відповідний договір або меморандум про співпрацю.

Не допускається виконання випускної кваліфікаційної роботи (проекту) з однаковою темою в межах одного навчального року та повторення теми на об'єкті дослідження.

Закріплення теми випускної кваліфікаційної роботи (проекту), призначення наукового керівника затверджується наказом ректора за поданням декана та завідувача кафедри світової економіки з урахуванням графіка освітнього процесу.

Після остаточного узгодження теми випускної кваліфікаційної роботи (проекту) з науковим керівником студент подає заяву на ім'я завідувача кафедри, в якій зазначає назву теми і повну назву об'єкта дослідження (зразок заяви наведено у дод. Б).

Науковим керівником випускної кваліфікаційної роботи (проекту) призначається науково-педагогічний працівник кафедри, який має науковий ступінь доктора або кандидата наук, і проводить наукові дослідження за відповідним напрямом.

Внесення змін та уточнень до тем (об'єктів випускних кваліфікаційних робіт (проектів)) можливе як виняток не пізніше першого тижня від початку проходження студентами виробничої (переддипломної) практики. Зміни здійснюються за наказом ректора, проект якого вносить декан факультету на підставі службової записки завідувача кафедри за обґрунтованою заявою студента, погодженою з науковим керівником та керівником проектної групи (гарантом освітньої програми).

3. ОСНОВНІ ЕТАПИ НАПИСАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЕКТУ)

Випускна кваліфікаційна робота виконується відповідно до графіка, що складається кафедрою світової економіки і затверджується завідувачем кафедри та деканом.

Основні етапи написання випускної кваліфікаційної роботи:

1. Затвердження змісту випускної кваліфікаційної роботи (проекту).
2. Отримання завдання випускної кваліфікаційної роботи (проекту).

3. Виконання наукової статті за тематикою випускної кваліфікаційної роботи (проекту).
4. Написання випускної кваліфікаційної роботи (проекту).
5. Оформлення роботи та її реєстрація на кафедрі.
6. Попередній захист роботи на кафедрі.
7. Зовнішнє рецензування випускної кваліфікаційної роботи.
8. Подання роботи до Екзаменаційної Комісії.

Випускна кваліфікаційна робота (проект) виконується на основі поглибленого вивчення чинного законодавства України з питань міжнародних економічних відносин, управління міжнародною підприємницькою діяльністю, міжнародного економічного співробітництва, передового вітчизняного та зарубіжного досвіду розв'язання обраної проблеми, а також результатів проведених студентом власних досліджень реального об'єкта з метою вирішення визначених професійних завдань.

Після опрацювання джерел студент складає план, який узгоджується з науковим керівником, гарантом освітньої програми, завідувачем кафедри. Розгорнутий план зазначається у Завданні на випускні кваліфікаційну роботу (проект) студентом (дод. В), який, за погодженням наукового керівника, може корегуватися, про що робляться відповідні записи у затвердженому варіанті.

Індивідуальні завдання на випускні кваліфікаційну роботу (проект) студент визначає разом з науковим керівником після затвердження теми, до початку проходження виробничої (переддипломної) практики та фіксує їх у щоденнику практики, де зазначається календарний план виконання кожної складової та завдання наукового дослідження за проблемами реального підприємства або установи або організації тощо.

Для отримання оцінки з виробничої (переддипломної) практики студент повинен, окрім відгуку та оцінки керівника від бази практики про роботу студента під час її проходження, отримати також оцінку наукового керівника, який визначає ступінь виконання поставлених індивідуальних завдань.

Науковий керівник для випускної кваліфікаційної роботи (проекту) студента, що навчається на англomовній магістерській програмі призначається на випусковій кафедрі із числа тих, що вільно володіють англійською мовою, викладають на зазначених освітньо-професійних програмах англійською мовою.

Після вибору студентом теми випускної кваліфікаційної роботи (проекту) із встановленого списку тем українською мовою та підписання деканом факультету розподілу тем, закріплених за студентами, координатором програм у відділі міжнародних зв'язків здійснюється

переклад тем та погодження перекладу із відповідальним викладачем кафедри іноземної філології та перекладу.

За згодою гаранта програми керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту) разом із студентом, який її виконує, можуть запропонувати винести на розгляд кафедри специфічну тему, яка обумовлюється використанням міжнародних управлінських, фінансових, економічних або математичних прийомів, підходів, методів, моделей, бізнес-стратегій, але не суперечить загальній тематиці випускних кваліфікаційних робіт кафедри. Процедура затвердження такої теми проходить в установленому порядку.

План випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (Contents of the final qualifying paper (project)) складається англійською мовою та затверджується завідувачем кафедри в установленому порядку (дод. Д).

Перед захистом студент отримує завдання до випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (Task for a final qualifying paper (project)), складене англійською мовою. Завдання підписують науковий керівник, рецензент, гарант освітньої програми та завідувач кафедри (дод. Е).

Титульна сторінка випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (Final Qualifying Paper (Project) (дод. З), ілюстративний матеріал (Supporting Data (дод. С) та зовнішня рецензія (Review) на випускну кваліфікаційну роботу (проект) складаються англійською мовою за заздалегідь встановленим зразком (дод. Т).

4. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ, СТРУКТУРИ ТА ОБСЯГУ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЕКТУ)

Випускна кваліфікаційна робота повинна мати логічний, доказовий, аргументований характер і відповідати таким вимогам:

- містити поглиблений всебічний аналіз досліджуваної проблеми;
- містити результати самостійних досліджень та розрахунки, виконані із застосуванням інформаційних технологій;
- містити обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення діяльності на досліджуваному об'єкті;
- бути належним чином оформленою;
- мати всі необхідні супровідні документи;
- бути виконаною і поданою на кафедру в термін, передбачений графіком навчального процесу.

Випускна кваліфікаційна робота повинна мати обсяг 2,5 друкованих аркушів, або 50 сторінок рукописного тексту.

Випускна кваліфікаційна робота має таку структуру:

- Титульний аркуш.

- Завдання
- Анотації
- Зміст.
- Перелік умовних позначень (у разі потреби).
- Вступ.
- Основна частина (складається з трьох розділів по два параграфи та висновків до них).
  - Висновки та пропозиції.
  - Список використаних джерел.
  - Додатки.

Зміст випускної кваліфікаційної роботи визначається її темою і відображається у плані, розробленому за допомогою наукового керівника (зразки планів наведено у дод. К). Відповідно до передбачуваної теми студент самостійно або за рекомендацією керівника добирає інформаційні джерела (книги, брошури, статті тощо), Інтернет-ресурси та відповідні нормативні документи і складає проект плану, який обговорює з керівником.

План випускної кваліфікаційної роботи має бути складним і містити: вступ; три розділи, кожен з яких складається з двох параграфів; висновки та пропозиції; список використаних джерел та додатки.

Роботі передуює **анотація**. В анотації, обсяг якої складає до 800 знаків, зазначається прізвище та ініціали студента, назва випускної кваліфікаційної роботи, основний зміст та результати дослідження, ключові слова (слова специфічної термінології за темою, які найчастіше зустрічаються у випускній кваліфікаційній роботі) наводяться у називному відмінку. Кількість ключових слів – 5–7.

Анотація має бути написана українською та англійською мовами

Головним завданням вступної частини (**вступу**) є загальна характеристика роботи як актуального та практично значущого наукового дослідження, презентація інформаційного, методичного забезпечення дослідження та отриманих результатів.

Вступна частина роботи складається з таких обов'язкових елементів (рубрик):

1. Актуальність теми роботи – передбачає стисле обґрунтування своєчасності та значущості дослідження за обраною тематикою.
2. Аналіз рівня розробленості теми – містить стислий огляд основних публікацій за темою дослідження із посиланнями на праці конкретних вітчизняних та закордонних науковців та формулюванням висновків щодо необхідності подальших досліджень за обраним напрямом.
3. Мета і завдання дослідження.

4. Об'єкт і предмет дослідження.
5. Методи дослідження.
6. Науково-практична новизна отриманих результатів.

Визначається основний науково-практичний результат, який має елементи наукової новизни (підхід, класифікатор, методика, процедура, критерій тощо) та має практичну значущість для конкретного суб'єкта міжнародної діяльності (підприємства, організації, органу державного управління та ін.).

7. Інформація про апробацію результатів дослідження (перелік конференцій, на яких було здійснено та обговорено результати дослідження (назва доповіді, місце та час проведення конференцій), назва тез і статей (які було підготовлено), інформація про їх видання (назва видання, місце, час тощо).

8. Структура та обсяг випускної кваліфікаційної роботи.

Обсяг вступу не має перевищувати 3 сторінки. Основна частина випускної кваліфікаційної роботи складається з трьох розділів, кожний з яких містить по 2 параграфи. Обсяг кожного параграфу не має перевищувати 5-7 сторінок, відповідно обсяг основної частини роботи не має перевищувати 50 сторінок (не враховуючі список використаних джерел та додатки).

Перший розділ має *аналітичний характер*.

Цей розділ може варіювати у залежності від об'єкту дослідження. У випадку, якщо випускна кваліфікаційна робота виконується на мікрорівні, то необхідним є висвітлення наступних питань:

1.1. Критичний огляді вітчизняної та іноземної (обов'язково) літератури за останні 5 років за обраною проблемою. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, здобувач повинен висвітлити ті питання, що залишились невирішеними і, відповідно, потребують розробки в рамках випускної кваліфікаційної роботи. Бажано завершити параграф стислим резюме стосовно необхідності проведення досліджень у даній галузі. Підґрунтям для написання параграфу мають послугувати результати дослідження, викладені у науковій статті студента, а висновки (*необхідність розроблення певних пропозицій, вдосконалення методик або підходів, оптимізації інструментарію тощо*) корелювати із завданнями, які вирішуються у третьому розділі роботи. За необхідності в даному параграфі наводяться методи вирішення поставлених в роботі завдань, здійснюється їх порівняльна характеристика, надається загальна методика проведення досліджень.

1.2. Аналіз світового ринку відповідно до теми та об'єкта дослідження.

У цьому параграфі здійснюється комплексний аналіз міжнародного середовища, в якому функціонує об'єкт дослідження; ідентифікується конкурентна структура релевантного ринку, особливостей його регулювання міжнародними угодами в рамках міжнародних організацій та визначається місце об'єкта дослідження на ньому.

Розрахунки у цьому параграфі мають бути здійснені за такими показниками:

- темпи приросту обсягів світового експорту та імпорту за 5 останніх років;
- географічна структура із виокремленням 5 найбільших експортерів та імпортерів відповідного товару/послуги;
- товарна/видова структура із виокремленням 5 товарних 5 товарних позицій/видів послуг, частка яких є найбільшою у світовому експорті та імпорті відповідного товару/послуги.

В цьому ж параграфі має бути наведена характеристика особливостей регулювання торговельно-економічних відносин щодо об'єкта дослідження з короткою характеристикою особливостей тарифних та нетарифних заходів, що застосовуються країнами-найбільшими експортерами/імпортерами та зазначенням, за наявності, міжнародних угод, що регламентують торгівлю відповідною продукцією/послугами.

У випадку, якщо випускна кваліфікаційна робота виконується на мезо- чи макрорівні, у **другому параграфі першого розділу** необхідним є висвітлення наступних питань:

1.2. Оцінка міжнародної економічної діяльності країн-контрагентів.

У даному розділі важливо оцінити передумови залучення країн, що аналізуються у двосторонні торговельно-економічні відносини, на основі компаративного аналізу їх міжнародної економічної діяльності. У якості показників, що можуть бути відображені й розраховані у даному параграфі, можна навести:

- показники відкритості національних економік (експортна, імпортна, зовнішньоторговельна квоти) за останні 5 років;
- загальні обсяги експорту та імпорту за останні 5 років;
- географічна та товарна структура експорту та імпорту;
- показники інтенсивності зовнішньої торгівлі (експорт, імпорт на душу населення);
- показники результативності зовнішньої торгівлі (ефективність експорту, сальдо торговельного балансу, коефіцієнт участі у міжнародному поділі праці та ін.)

Набір показників може варіювати у залежності від теми дослідження.

1.2. Аналіз динаміки та структури двосторонніх торговельно-економічних відносин України та зарубіжної країни у сфері дослідження (дод. Н).

У цьому параграфі здійснюється комплексний аналіз торговельно-економічних відносин України та зарубіжної країни за такими показниками:

- темпи приросту обсягів двостороннього експорту та імпорту за 5 останніх років;
- сальдо торговельного балансу (балансу послуг) між країнами, індекс покриття торгівлі;
- товарна/видова структура із виокремленням 5 товарних позицій/видів послуг, частка яких є найбільшою у двосторонньому експорті та імпорті відповідного товару/послуги;
- динаміка цін експорту/імпорту та внутрішніх цін на продукцію;
- індекс внутрішньогалузевої торгівлі;
- коефіцієнт імпортової залежності;
- індекс Грубеля-Ллойда;
- середньоарифметичні ставки імпортного мита на відповідний товар українського походження в країні-імпортері;
- характеристика нетарифних обмежувальних заходів на відповідний товар українського походження в країні-імпортері;
- за наявності, середньоарифметичні ставки експортного мита.

При цьому у тексті параграфу мають бути чітко окреслені проблемні питання двосторонніх торговельно-економічних відносин, визначені на основі аналізу розрахованих показників.

Другий розділ має *розрахунково-аналітичний характер* і передбачає висвітлення наступних питань:

2.1. Оцінка факторів впливу зовнішнього середовища на об'єкт дослідження.

Перш за все даний параграф повинен містити дані щодо підприємства, на матеріалах якого виконується дослідження: повна назва компанії, форма власності, організаційно-правова форма, галузева належність, вид міжнародної економічної діяльності, що здійснює підприємство, а також має бути здійснено фінансовий аналіз підприємства. Джерелом інформації для фінансового аналізу є фінансова звітність підприємства за останні 5 років. Фінансовий аналіз підприємства складається з таких етапів (дод. Л):

1) аналіз фінансових результатів діяльності підприємства (передбачає дослідження динаміки та структури фінансових результатів його діяльності, дозволяє визначити фактори, що вплинули на формування

величини чистого прибутку (збитку) підприємства. За результатами аналізу робиться висновок щодо прибутковості або збитковості діяльності підприємства, тенденцій зміни його фінансових результатів діяльності порівняно з попередніми періодами, основних факторів, що вплинули на формування кінцевих результатів господарської діяльності підприємства);

2) аналіз фінансового стану підприємства (дозволяє оцінити динаміку та структуру активів та пасивів підприємства за досліджуваний період);

3) аналіз ліквідності підприємства (здійснюється за даними балансу та дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання);

4) аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства (здійснюється за даними балансу підприємства, характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості і незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності);

5) аналіз ділової активності та рентабельності (дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства та визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання).

б) аналіз майнового стану підприємства (дозволяє оцінити стан основних засобів та виробничий потенціал підприємства у цілому).

На підставі узагальнення результатів аналізу фінансового стану підприємства заповнюються таблиці та готується висновок (до 2 стоїнок), який містить загальну оцінку фінансового стану підприємства на останню звітну дату і динаміки його зміни. Підсумкові результати аналізу фінансового аналізу підприємства оформлюються у вигляді таблиці (дод. Л).

Далі у цьому параграфі можливе варіювання вибору виду середовища для аналізу у залежності від специфіки об'єкту та рівня дослідження (зокрема, можливий аналіз економічного, політично-правового, науково-технічного, соціально-культурного середовища та ін., а також деталізація його на конкурентне, марктенгове середовище (дод. Н) та ін.).

Одним із методів оцінки середовища міжнародного середовища є PEST-аналіз, який ґрунтується на формуванні переліку можливих впливів на організацію за наступними напрямками:

1) політичні фактори (Р): можливості та загрози для бізнесу, які створює динаміка політичної ситуації; ступінь втручання держави у галузь; рівень корумпованості державних службовців; стійкість влади та уряду; основні тенденції політики;

2) стан економіки (E): вплив економічних подій та економічної ситуації на перспективи бізнесу; рівень безробіття; стабільність курсу валюти; середній дохід на душу населення; рівень інфляції; тенденції в банківській сфері;

3) соціально-культурні особливості (S): особливості соціального, демографічного, культурного середовища, які повинні враховуватись в процесі ведення бізнесу; рівень освіченості; соціальна структура суспільства;

4) науково-технічне середовище (T): залежність бізнесу від нововведень і змін; значення НДДКР в діяльності підприємства; вплив Інтернету на ринок; розвиток інформаційних технологій.

Після визначення факторів, необхідно оцінити їх силу за шкалою від 1 до 3 балів (дод. О):

1 – незначний вплив, практично не здійснює вплив на діяльність підприємства;

2 – тільки суттєві зміни фактора впливають на підприємство;

3 – високий ступінь впливу на підприємство.

У якості можливих методик оцінювання факторів впливу можна також привести метод PESTEEEL-аналіз, конкурентний ромб М. Портера (параметри факторів виробництва, стратегія фірми, параметри попиту, споріднені і підтримуючі галузі), профіль середовища і побудова на його основі SWOT – аналізу, матриці можливостей та загроз для діяльності об'єкта дослідження.

Для макrorівня у межах даного параграфу можливе також оцінювання позицій країн у рейтингах Глобальної конкурентоспроможності (ВЕФ), індексу легкості ведення бізнесу, Глобальному індексу інновацій, індексу сприйняття корупції, індексу глобалізації, індексу економічної свободи, екологічної ефективності, індексу людського капіталу у розрізі їх структурних компонент з визначенням взаємозв'язку окремих економічних показників та позицій країни у рейтингах за певний період дослідження з метою виявлення напрямку і ступеню кореляції.

2.2. Аналіз ефективності функціонування відповідно до теми та об'єкта дослідження

У цьому параграфі необхідно розрахувати рівень поточної ефективності роботи підприємства або двосторонніх торговельно-економічних відносин України із зарубіжною країною у сфері дослідження. Вид ефективності визначається у залежності від теми дослідження. Для підприємства можуть бути розраховані показники:

- економічної ефективності;
- валютної ефективності;

- маркетингової ефективності;
- ефективності зовнішньоторговельного посередництва;
- ефективності збуту на зовнішніх ринках;
- ефективності імпорту;
- ефективності франчайзингу
- ефективності транспортного забезпечення зовнішньоторговельних операцій та ін.

Варто вказати на фактори, які вплинули найбільшою мірою на виявлений показник ефективності.

Для макрорівня можливий розрахунок таких показників, як:

- виграш від експорту - співвідношення вартості експортованого товару за цінами досліджуваного періоду до його вартості у внутрішніх цінах;
- економія витрат в результаті імпорту - співвідношення вартості імпортованого товару за цінами досліджуваного періоду до його вартості у світових цінах;
- RХА – індекс відносної переваги експорту (Relative Export Advantage), RMP – індекс виявленої імпортової залежності (Relative Import Penetration); RCA - індекс виявлених компаративних переваг (Revealed Comparative Advantage); LFI - індекс Лафея (Lafay index) у розрізі окремих товарних груп;
- рівень державної підтримки галузей (за наявності)

Завданням **третього** – *проектно-рекомендаційного* розділу є розробка конкретних рекомендацій, пропозицій щодо удосконалення предмета дослідження, його інформаційного, методичного та організаційно-економічного та інституціонального забезпечення із урахуванням результатів аналізу, проведеного у першому та другому розділі дослідження.

Орієнтовна структура третього розділу:

3.1. Напрями підвищення ефективності (відповідно до теми) діяльності підприємства-об'єкта дослідження / Напрями посилення позицій української продукції на відповідному світовому ринку / (Напрями диверсифікації української зовнішньої торгівлі відповідною продукцією).

В цьому параграфі обґрунтовується вибір 1-2 пріоритетних проблем, визначених у п. 2. та наводяться шляхи їх вирішення. Кожна пропозиція повинна мати розгорнуте обґрунтування, виноситися у зв'язку і як наслідок висновків з аналізу, проведеного у розділі 1, виходячи з виявлених відхилень, загроз, проблем та недоліків. Запропоновані вдосконалення та інновації мають містити розрахунково-кількісне обґрунтування й організаційно-економічний та

інституціональний механізм впровадження в практику функціонування об'єкта дослідження.

3.2. Прогнозна оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства-об'єкта дослідження / Прогнозна оцінка наслідків запровадження запропонованих заходів у двосторонніх торговельно-економічних відносинах у сфері дослідження.

Параграф має прикладний характер, та передбачає оцінку ефективності (економічної, організаційної, управлінської, технологічної тощо) впровадження наданих теоретичних рекомендацій в міжнародну діяльність конкретного суб'єкта дослідження. Необхідно також здійснення прогнозу на середньостроковий період щодо значень розрахованих показників ефективності.

Для обґрунтування пропозицій та оцінки їх наслідків для життєдіяльності об'єкта дослідження доцільним є використання новітніх інформаційних технологій, імітаційне моделювання тощо.

Пропозиції студента щодо науково-практичного вирішення досліджуваної теми повинні відповідати критеріям оптимальності, цільової ефективності та практичної втіленості.

Аналітичний та графічний матеріал, що ілюструє надані студентом рекомендації та оцінку їх ефективності, наводиться в додатках до випускної кваліфікаційної роботи.

Висновки та пропозиції, що наводяться в окремому розділі випускної кваліфікаційної роботи, є стислим викладанням підсумків проведеного дослідження. Саме тут стисло наводяться найбільш важливі теоретичні положення, які містять формулювання розв'язаної проблеми, з визначенням елементів наукової новизни; узагальнюються результати аналізу та діагностики об'єкта дослідження за визначеним напрямом дослідження (розділ 1); наводяться результати застосування алгоритму вибору приймаючої країни (розділ 2); стисло подаються теоретичні та практичні пропозиції щодо вдосконалення міжнародної діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу (розділ 3).

Обсяг висновків і пропозицій не повинен перевищувати 2-5 сторінок.

У списку використаних джерел мають бути подані всі використані джерела інформації і включати:

- а) закони України;
- б) укази Президента України, постанови Уряду, Кабінету Міністрів України;
- в) директивні матеріали міжнародних організацій (міжнародних угод);
- г) директивні матеріали міністерств;
- д) монографії, брошури, підручники;
- е) статті із журналів (абетковий порядок);

ж) інструктивні, нормативні та інші матеріали, що використовуються підприємством;

з) іншомовні джерела.

Для інформаційних матеріалів джерел Інтернет – обов'язкове посилання на відповідну Web-адресу.

Рекомендована кількість джерел становить не менше **50 найменувань**. Обов'язкова наявність посилань на публікації за темою дослідження з видань, що входять до міжнародних наукометричних баз за останні 5 років. Також при написанні роботи слід посилатися на наукові праці викладачів та аспірантів кафедри світової економіки КНТЕУ.

Список використаних джерел (References) оформлюється згідно міжнародним бібліографічним стандартом APA-2010. Назви періодичних україно– та російськомовних видань (журналів, збірників та ін.) подаються транслітерацією, а в дужках – англійською мовою. Рекомендовано уникати посилань на підручники та навчальні посібники. Обов'язково мають бути посилання на останні (5 років) видання публікацій, які включені до міжнародних наукометричних баз даних Scopus та Web of Science.

Додатки до випускної кваліфікаційної роботи мають містити інформаційні матеріали, що становлять базу аналітичних досліджень згідно з обраною темою. Вони розміщуються на останніх сторінках роботи відповідно до посилань на них за основним текстом. Кожен із них має бути позначений літерою (правий верхній кут).

Додатки містять розрахункові таблиці, довідкову інформацію, статистичні дані, використані з метою аналізу діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу та обґрунтування пропозицій та рекомендацій щодо її вдосконалення. Крім того, у додатки доцільно включати допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття випускної кваліфікаційної роботи, зокрема реальні облікові й управлінські документи підприємства-об'єкта дослідження та інших підприємств, що наводяться як приклад (шаблони); рекламні матеріали; проміжні математичні доведення, формули, розрахунки; таблиці допоміжних цифрових даних; інструкції, методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач на ЕОМ, розроблені в процесі виконання випускної кваліфікаційної роботи; ілюстрації допоміжного характеру тощо.

Вимоги до оформлення випускної кваліфікаційної роботи наведено у наступному розділі методичних рекомендацій.

5. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЕКТУ)

У процесі підготовки випускної кваліфікаційної роботи (проекту) застосовуються методичні прийоми наукової роботи. Норми наукової комунікації регламентують характер викладення інформації, передбачаючи відмову від висловлювання власної думки від першої особи. У зв'язку з цим вживаються мовні конструкції, в яких замість особового займенника «я» вживається займенник «ми», оскільки дослідження здійснюється під постійним консультуванням з боку наукового керівника.

Оформлення випускної кваліфікаційної роботи (проекту) здійснюється відповідно до загальних вимог, що висуваються до наукових робіт, згідно з ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання».

Обсяг основної частини випускної кваліфікаційної роботи (проекту) складає до 50 сторінок тексту формату А4, розмір шрифту – 14 кегль, міжрядковий інтервал – 1,5). Поля: зліва – не менше 25 мм, справа – не менше 10 мм, зверху і знизу – не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту – однаковою.

Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи: «**ЗМІСТ**», «**ВСТУП**», «**РОЗДІЛ**», «**ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ**», «**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**», «**ДОДАТКИ**» друкують великими літерами симетрично до тексту по центру сторінки (без крапки).

Сторінки роботи нумеруються арабськими цифрами (без знака №) у правому верхньому куті сторінки.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включається до нумерації, але ця сторінка не нумерується. На титульному аркуші зазначають повну назву навчального закладу, кафедру, на якій виконана робота, назву роботи, дані про студента, наукового керівника та керівника освітньо-професійної програми, місто та рік подання роботи до захисту. Скорочення в назвах навчального закладу та теми роботи не допускаються. Зразок титульного аркуша наведено у дод. В.

Зміст має відповідати плану роботи, який затверджено разом із темою. На сторінці зі змістом зазначається номер початкової сторінки кожної складової випускної кваліфікаційної роботи.

Якщо у роботі наводяться маловідомі скорочення, нові символи, позначення, то їх перелік надається перед вступом і відображається у змісті як «Перелік умовних позначень».

Текст *основної частини* випускної кваліфікаційної роботи поділяють на розділи, параграфи (можливо пункти). Кожний розділ

починають з нової сторінки.

Зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не нумерують.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», без крапки, а потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Параграфи нумерують у межах кожного розділу. Номер параграфу складається з номера розділу і порядкового номера параграфу, між якими ставлять крапку. Наприкінці номера параграфу ставиться крапка. Наприклад: «2.2.» (другий параграф другого розділу), за якою у тому ж рядку зазначають заголовок параграфу. Заголовки параграфів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Наприкінці заголовка крапки не ставлять.

Посилання в тексті на джерела надають у квадратних дужках із зазначенням джерела та сторінки (крім газетних статей і випадків, коли посилаються на джерело в цілому). Перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга цифра – номеру сторінки. Наприклад: [32, с. 85].

Зібрані фактичні та статистичні матеріали наводяться в однакових одиницях виміру: абсолютних (грн, дол. США, т, м, шт.) або відносних (%).

Наприкінці випускної кваліфікаційної роботи розміщується **список використаних джерел**. Рекомендована кількість назв – близько 50. До цього списку включаються всі публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі. Всі джерела вказуються тією мовою, якою вони видані.

Список використаних джерел формується за алфавітом у такому порядку: спочатку літературні джерела українською мовою, а потім мовою країн ЄС згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні правила та вимоги складання» (дод. П).

Оформлення допоміжних матеріалів

До допоміжних матеріалів відносять: *ілюстрації* (схеми, діаграми, графіки, креслення тощо), *формули*, *таблиці*, *додатки*.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації через крапку.

Номер, назва ілюстрації та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією по центру. Наприклад, другий рисунок першого розділу:

Рис. 1.2. ....

назва

Ілюстрації слід наводити безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрацію, розміри якої більші за формат А4, рекомендується розміщувати у додатках.

Якщо необхідно, ілюстрації доповнюють поясненнями або коментарем.

Цифровий матеріал оформлюється у вигляді **таблиць**. Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті.

Таблиця має мати назву та номер. У правому верхньому куті сторінки пишуть курсивом слово «Таблиця» та її номер. Нумерують таблиці послідовно суцільною нумерацією в межах розділу арабськими цифрами (номер розділу, номер таблиці в розділі). Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці.

Приклад побудови таблиці:

Таблиця 1.2

	Назва таблиці				
Головка (шапка)					Заголовки граф
					Підзаголовки граф
Рядки					

Боковик (заголовки рядків)   Графи (колонки)

Таблицю бажано розміщувати на одній сторінці. При перенесенні частини таблиці на іншу сторінку у верхньому правому куті вказується «Продовження табл. __» або «Закінчення табл. __» Крім того, верхній рядок таблиці має містити заголовки стовпців.

У таблиці слід обов'язково зазначати одиницю виміру відповідно до стандартів; числові величини у таблиці повинні мати однакову кількість десяткових знаків.

Заголовки граф таблиці необхідно починати з великих літер, підзаголовки – з маленьких (якщо вони складають одне речення із заголовком) і з великих (якщо вони самостійні). Висота рядків – не менше

8 мм. В кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять.

Бажано, щоб заголовок кожної таблиці був коротким. Слід уникати повторів тематичного заголовка у заголовках граф, чітко зазначати одиниці виміру показників. Лаконічності потребують назви боковика. Слова, що повторюються, слід виносити до узагальнюючих заголовків, об'єднувальних рубрик.

При значній кількості граф таблицю можна поділити на частини і розмістити одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її шапку, а в другому – боковик.

Якщо текст, який повторюється у графі таблиці, складається з одного слова, його можна заміняти лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його заміняють словами «Те ж», а далі лапками. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не наводяться, то в ньому ставиться прочерк (–).

На всі таблиці мають бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 2.1». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації скорочено пишуть слово «дивись». Наприклад: «див. табл. 3.2.».

Формули нумерують у межах розділу арабськими цифрами. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули в розділі, відокремлених крапкою. Нумери формул пишуть біля правого поля сторінки на рівні відповідної формули у круглих дужках, наприклад: (2.1) (перша формула другого розділу). Посилання на формули зазначають порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2.1)».

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів формули наводять під нею в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта записують з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Кожна формула відокремлюється від тексту одним вільним рядком. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знаків: (=), (+), (–), (×), (:).

Формули та рівняння виконуються у формульному редакторі Microsoft Equation 3.0 або MathType 4.0 Equation, розташовуються безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, посередині рядка.

Вище і нижче формули повинно бути залишено не менше одного вільного рядка.

Наприклад:

Індекс концентрації експорту визначається за формулою:

$$I_{\text{концентрації експорту}} = \frac{\text{Век.і}}{\text{Ввир.і}} \quad (2.1)$$

де $V_{ек.i}$ – обсяг експорту i -го виду продукції, грош. од.;

$V_{вир.i}$ – сукупний обсяг виробництва i -го виду продукції.

Додатки оформлюються як продовження наукової роботи на таких її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті.

До додатків рекомендується включати допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття дослідження:

- проміжні математичні доведення, формули та розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- інструкції і методики;
- опис алгоритмів і програм розв’язання задач на ПК, які розроблені у процесі роботи над дослідженням;
- ілюстрації допоміжного характеру.

Кожний такий додаток необхідно починати з нової сторінки.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. З правого боку рядка малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток __» (без знака №) і велика літера, що позначає додаток. Наприклад: «Додаток Д».

Додатки позначаються великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад: Додаток А, Додаток Б.

Текст кожного додатка, може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому випадку перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку. Наприклад: А.2 – другий розділ дод. А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу дод. В.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка. Наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу дод. Д; формула (А.1) – перша формула дод. А.

У разі якщо зміст додатка не вміщується на одну сторінку, то на наступній сторінці у верхньому правому кутку зазначається «Продовження додатку...».

6. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХИСТУ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЕКТУ)

До захисту випускної кваліфікаційної роботи (проекту) допускаються студенти, які успішно виконали вимоги навчального плану/індивідуального навчального плану студента, у т.ч. програму

виробничої (переддипломної) практики та склали заліково-екзаменаційну сесію.

Процес підготовки випускної кваліфікаційної роботи (проекту) систематично контролює науковий керівник відповідно до календарного графіка, затвердженого випусковою кафедрою.

На період виконання випускних кваліфікаційних робіт (проектів) на випусковій кафедрі складається розклад проведення консультацій науковими керівниками, згідно з яким забезпечується системна робота над випускною кваліфікаційною роботою (проектом) студентів та наукових керівників. Також у календарному плані-графіку встановлюються строки подання на рецензування науковому керівникові окремих розділів і роботи у цілому. Відповідно до календарних етапів студент має подавати роботу частинами на перегляд, а у встановлений графіком термін подати завершену випускну кваліфікаційну роботу на рецензування науковому керівникові.

Випускна кваліфікаційна робота (проект) подається науковому керівнику для перевірки її змісту та структури у строки, визначені у Завданні, але не пізніше 30 робочих днів до засідання ЕК.

У випадку недотримання календарного графіку підготовки випускних кваліфікаційних робіт (проектів), науковий керівник надає інформацію на засіданні кафедри (з відображенням у відповідних протоколах) та готує службову записку щодо наявності відхилень від графіку підготовки випускної кваліфікаційної роботи (проекту), але не пізніше 30 днів до засідання екзаменаційної комісії із захисту випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Науковий керівник перевіряє на відповідність встановленим вимогам оформлення випускної кваліфікаційної роботи (проекту) та надає відгук, в якому зазначається:

- актуальність дослідження;
- сучасність використаних методів дослідження;
- рівень використання набутих у процесі навчання теоретичних знань при виконанні дослідження;
- вміння самостійно вирішувати наукові та практичні проблеми; логічно, послідовно, аргументовано викладати матеріал і робити висновки;
- повнота розкриття теми;
- перспективність запропонованих рекомендацій;
- недоліки роботи та зауваження;
- рекомендація до захисту.

До завершеної випускної кваліфікаційної роботи додається відгук (довідка) підприємства (організації) – об'єкта написання випускної кваліфікаційної роботи, завірений печаткою. Цей відгук (довідка)

засвідчує достовірність наведеної в роботі інформації та правдивість фактичних даних. Бажано, щоб у ньому були підтверджені актуальність теми для підприємства, самостійність дослідження, практична значущість аналітичного розділу, можливості і перспективи впровадження запропонованих рекомендацій.

Випускна кваліфікаційна робота (проект) обов'язково повинна бути рецензована. Рецензування доручають провідним спеціалістам виробничих, наукових і проектних організацій (зовнішнє рецензування). Зовнішня рецензія надається письмово і містить загальний висновок щодо рекомендації до захисту.

Зовнішня рецензія надається у довільній формі і має містити:

- висновки щодо актуальності обраної теми, практичної значущості виконаної випускної кваліфікаційної роботи;
- характеристику повноти завдання щодо розкриття теми випускної кваліфікаційної роботи, відповідності змісту роботи завданню;
- висновки щодо використання в роботі сучасних методів дослідження, методичних підходів до вдосконалення діяльності підприємства згідно з напрямом теми, *елементів наукової новизни*;
- оцінку конкретних пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення управління певними аспектами діяльності, підвищення його ефективності;
- оцінку загальних вражень від випускної кваліфікаційної роботи (оформлення, логіка, стиль і грамотність викладення тощо);
- інші питання на розсуд рецензента;

За негативної рецензії зовнішнього рецензента або наявності суттєвих зауважень стосовно змісту та оформлення випускної кваліфікаційної роботи – вона має бути доопрацьована і подана на повторне рецензування. Про даний факт студент зобов'язаний обов'язково поінформувати керівника роботи та завідувача кафедри.

За наявності рукопису, зовнішньої рецензії та відгуку з підприємства випускна кваліфікаційна робота (проект) реєструється на кафедрі, але не пізніше, ніж за 15 календарних днів до захисту. У разі виявлення формальних невідповідностей, у тому числі в формулюванні теми, назві підприємства (організації), за матеріалами якого виконано дослідження тощо, випускна кваліфікаційна робота (проект) не реєструється, на рецензування не приймається і до захисту не допускається.

Після завершення роботи та за наявності позитивної рецензії наукового керівника випускна кваліфікаційна робота допускається до попереднього захисту на кафедрі.

З метою визначення якості та ступеня готовності до захисту кафедра світової економіки відповідно до графіку підготовки організовує попереднє заслуховування представлених студентом основних положень

випускної кваліфікаційної роботи (проекту) спеціально сформованою комісією попереднього захисту, отримання рекомендації до захисту (або зауважень щодо змісту та оформлення).

Попередній захист випускної кваліфікаційної роботи (проекту) проходить із залученням профільних фахівців кафедри, члена проектної групи (голови комісії з попереднього захисту) та регламентується розпорядженням по кафедрі з представленням графіку, який оприлюднюється у встановленому порядку.

Комісія робить узагальнений висновок про готовність випускної кваліфікаційної роботи (проекту) до захисту, про що ставить відповідну позначку в Завданні.

Метою проведення попереднього захисту роботи на кафедрі є:

- перевірка дотримання вимог щодо змісту роботи (виходячи з наданого завдання) та її оформлення;
- перевірка наявності всіх супроводжувальних документів (довідка від підприємства, відзив наукового керівника, матеріали апробації результатів дослідження (ксерокопії (витяги) програм наукових конференцій, тез доповідей, наукових статей), акт впровадження тощо);
- перевірка готовності автора до захисту роботи в ЕК (вільне володіння матеріалом дослідження, здатність та позитивні відповіді на запитання стосовно суті та результатів дослідження, наявність демонстраційного матеріалу для публічного захисту роботи). Члени комісії роблять відповідний запис поряд із відзивом наукового керівника.

Після успішного проходження попереднього захисту випускна кваліфікаційна робота (проект) передається на розгляд завідувачу кафедри, який робить висновок про рекомендацію її до захисту на засіданні ЕК. Допуск до захисту здійснюється шляхом відповідного запису завідувача кафедри у висновку кафедри про випускну кваліфікаційну роботу. Якщо завідувач кафедри вважає за неможливе допустити випускну кваліфікаційну роботу до захисту через її незадовільну якість, то це питання має бути заслухане на засіданні кафедри за участю наукового керівника. Обговорення оформлюється протоколом і подається на затвердження декану факультету та ректору університету.

Після отримання позитивних зовнішніх рецензій, робота брошурується у тверду палітурку. Супроводжувальні матеріали (завдання, відзив (довідка) підприємства-об'єкта дослідження, зовнішні рецензії, матеріали апробації, акти впровадження тощо) вкладаються в конверт, який приклеюється до внутрішнього боку обкладинки роботи.

Студенти, випускні кваліфікаційні роботи (проекти) яких на попередньому захисті і розгляді завідувачем випускової кафедри були оцінені позитивно, допускаються деканом до захисту на засіданні ЕК не пізніше, ніж за 5 робочих днів до початку її роботи. У такий же термін

студент подає на кафедру переплетену випускню кваліфікаційну роботу (проект).

Студент готує виступ-презентацію з використанням комп'ютерних технологій на 5-7 хвилин, а також необхідний роздатковий матеріал – наочну ілюстрацію відповідних тверджень під час доповіді, – зміст та якість якого перевіряє науковий керівник. Кількість примірників ілюстративного матеріалу повинна відповідати кількісному складу ЕК. Зразок оформлення титульної сторінки ілюстративного матеріалу наведено у дод. М.

Якщо студент планує захищати випускню кваліфікаційну роботу (проект) іноземною мовою, керівник випускної кваліфікаційної роботи має також володіти мовою її написання. Для одержання дозволу на захист роботи іноземною мовою студент подає на ім'я декана факультету заяву із візою завідувача кафедри сучасних європейських мов або кафедри іноземної філології та перекладу, керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту) та гаранта освітньої програми. До складу ЕК у такому випадку має бути включений викладач або фахівець-практик, який володіє відповідною іноземною мовою.

Захист випускних кваліфікаційних робіт (проектів) студентами, які навчаються за освітньо-професійними програмами підготовки здобувачів освітнього ступеню «магістр» англійською мовою викладання, проходить англійською мовою з урахування специфіки перебігу даного освітнього процесу.

Захист відбувається в екзаменаційній комісії, яка складається із Голови екзаменаційної комісії та її членів, які володіють англійською мовою.

У додатку до диплома про вищу освіту європейського зразка студентам програм англійською мовою викладання у розділі «Інформація про здобуту кваліфікацію» в п. 2.4 «Мова навчання» вказується, що студент здобув освіту англійською мовою.

Публічний захист випускної кваліфікаційної роботи (проекту) може відбуватися у КНТЕУ або на базі підприємств, установ і організацій, з якими укладені договори / меморандуми про співпрацю.

Склад ЕК та графік її роботи затверджує ректор університету.

На засідання ЕК до початку захисту подаються такі документи:

- витяг із наказу ректора про затвердження персонального складу цієї комісії;
- список студентів екзаменаційної групи, які допущені до захисту випускних кваліфікаційних робіт (проектів) за підписом декана факультету;

- довідка від деканату про виконання студентом навчального плану і про одержані ним оцінки з теоретичних дисциплін, навчальних та виробничих практик;
- випускна кваліфікаційна робота студента;
- письмовий відзив керівника випускної кваліфікаційної роботи;
- зовнішні рецензії на випускну кваліфікаційну роботу;
- інші матеріали, які характеризують наукову і практичну цінність виконаної випускної кваліфікаційної роботи (довідки про впровадження пропозицій студента у практичну діяльність підприємства, видані статті студента з теми випускної кваліфікаційної роботи, матеріали апробації результатів наукових досліджень тощо).

Критеріями оцінювання випускної кваліфікаційної роботи (проекту) є:

- чіткість, повнота та послідовність розкриття кожного питання плану і теми роботи в цілому;
- рівень розв'язання сформульованих завдань і досягнення поставленої мети дослідження;
- рівень наукового обґрунтування результатів проведеного дослідження;
- ступінь самостійності проведення дослідження та наявність власних міркувань, узагальнень, висновків, результатів;
- широта та доцільність застосування методичного апарату дослідження;
- науковість стилю викладення;
- відсутність орфографічних і синтаксичних помилок, а також рівень грамотності викладення матеріалів дослідження;
- правильне оформлення роботи відповідно до державних стандартів.

Випускна кваліфікаційна робота (проект), яка має невідповідності у в формулюванні теми, назві підприємства (організації), за матеріалами якого виконано дослідження, не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, дотримання затвердженого плану, не містить матеріалів дослідження підприємства, установи, організації за обраною темою і обґрунтованих пропозицій, виконана з порушенням затвердженого графіку підготовки випускної кваліфікаційної роботи (проекту), а також не має відгуку наукового керівника, зовнішньої рецензії та відгуку з підприємства (за наявності), до захисту не допускається, і за поданням витягу з протоколу засідання кафедри світової економіки, студент відраховується з КНТЕУ.

ЕК оцінює рівень якості презентації основних результатів досліджень та відповідей на запитання під час захисту випускної кваліфікаційної роботи (проекту) – уміння стисло і чітко викласти результати

дослідження, аргументовано відповісти на поставлені запитання, якісно презентувати результати дослідження.

При оцінюванні випускної кваліфікаційної роботи (проекту) ЕК враховує не лише якість самого наукового дослідження, його наукову новизну, практичну значущість, вміння захистити сформульовані положення та висновки, але і його оформлення відповідно до встановлених вимог.

Результати захисту випускних кваліфікаційних робіт (проектів) оцінюються за 100-бальною шкалою КНТЕУ, яка відповідно переводиться в шкалу ЄКТС.

Випускна кваліфікаційна робота (проект), в якій, крім виконання основних вимог, зроблено власний критичний аналіз різних літературних джерел, представлено результати власних досліджень з використанням економіко-математичних методів, побудовано формалізовану модель проблеми, розрахунки і на їх основі – аргументовано висновки та обґрунтовано пропозиції, а при її захисті студент показує глибокі знання з питань теми, оперує даними дослідження, вносить пропозиції по темі дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, впевнено і докладно відповідає на поставлені запитання, може бути оцінена на 90-100 балів.

Випускна кваліфікаційна робота (проект), яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до випускних кваліфікаційних робіт (проектів), матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками, має незначні мовні погрішності, а при її захисті студент показує знання з питань теми, оперує даними дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, без особливих труднощів відповідає на поставлені запитання, може бути оцінена на 82-89 балів.

Випускна кваліфікаційна робота (проект), яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до випускних кваліфікаційних робіт (проектів), матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними, але недостатньо аргументованими висновками; у структурі, мові і стилі роботи є лише незначні погрішності, а при її захисті роботи студент показує знання з питань теми, оперує даними дослідження, під час доповіді використовує презентацію, відповідає на поставлені запитання, може бути оцінена на 75-81 балів.

Випускна кваліфікаційна робота (проект), в якій розкрито тему, прореферовано необхідні літературні джерела, проаналізовано відповідні інформаційні та статистичні бази даних, проведено експеримент, але яка має поверхневий аналіз та містить значну кількість суттєвих помилок, матеріал викладено непослідовно, сформульовано висновки без

необхідного їх обґрунтування, а при її захисті студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень роботи за допомогою членів ЕК, може бути оцінена на 69-74 балів.

Випускна кваліфікаційна робота (проект), яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, але має недостатньо критичний аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано, має значні зауваження рецензента щодо змісту; основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації, а при її захисті ілюстративний матеріал студент не коментує, виявляє невпевненість, показує слабкі знання питань теми, не дає вичерпні аргументовані відповіді на запитання, може бути оцінена на 60-68 балів.

Випускна кваліфікаційна робота (проект), яка не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, не має висновків або вони носять декларативний характер; у відгуках наукового керівника і рецензента є критичні зауваження, під час захисту студент при відповіді припускається грубих помилок, а також відсутня презентація доповіді, – може бути оцінена на 35-59 балів.

Випускна кваліфікаційна робота (проект), яка не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, не має висновків або вони носять декларативний характер; у відгуках наукового керівника і рецензента є критичні зауваження, а при її захисті відсутня презентація доповіді, студент не може відповісти на жодне поставлене запитання, студент не знає теорії – може бути оцінена на 1-34 балів.

Рішення щодо підсумкового оцінювання приймається більшістю голосів членів ЕК за результатами захисту з урахуванням висновків наукового керівника та рецензентів.

КНТЕУ на підставі рішення ЕК присуджує особі, яка успішно виконала освітню програму підготовки магістра, відповідний ступінь вищої освіти та присвоює кваліфікацію.

Студент, який не захистив з поважних причин у встановлений строк випускні кваліфікаційну роботу (проект), має право на повторну атестацію протягом наступних трьох років під час роботи ЕК за тією ж спеціалізацією. Дата повторного захисту визначається наказом ректора КНТЕУ.

Якщо захист випускної кваліфікаційної роботи (проекту) визнається незадовільним, ЕК визначає, чи може студент подавати на повторний захист ту ж роботу (проект) з доопрацюванням, чи він повинен підготувати випускні кваліфікаційну роботу (проект) за новою темою.

Захист випускної кваліфікаційної роботи (проекту) за іншою темою можливий не раніше ніж через рік.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ (ПРОЕКТІВ)

1. Деінституціалізація стратегічного партнерства в умовах активізації неопротекціонізму.
2. Механізм залучення вітчизняних підприємств в глобальні виробничі/збутові мережі.
3. Стратегічне партнерство між Україною та ЄС у торговельно-економічній сфері.
4. Стратегічне партнерство між Україною та країнами Близького Сходу у торговельно-економічній сфері.
5. Стратегічне партнерство між Україною та КНР у торговельно-економічній сфері.
6. Стратегічне партнерство між Україною та Туреччиною у торговельно-економічній сфері.
7. Стратегічне партнерство між Україною та Польщею у торговельно-економічній сфері.
8. Стратегічне партнерство між Україною та США у торговельно-економічній сфері.
9. Стратегічне партнерство між Україною та ЄС у інвестиційній сфері.
10. Стратегічне партнерство між Україною та КНР у інвестиційній сфері.
11. Стратегічне партнерство між Україною та ЄС у науково-технічній сфері.
12. Стратегічне партнерство між Україною та КНР у науково-технічній сфері.
13. Стратегічне партнерство між Україною та США у науково-технічній сфері.
14. Стратегічне партнерство між Україною та країнами ОЧЕС у торговельно-економічній сфері.
15. Стратегічне партнерство між Україною та ЄС у енергетичній сфері.
16. Стратегічне партнерство між Україною та Казахстаном у торговельно-економічній сфері.
17. Стратегічне партнерство між Україною та Республікою Білорусь у торговельно-економічній сфері.
18. Механізм торговельно-економічного суперництва на міжнародних ринках продукції АПК.
19. Механізм торговельно-економічного суперництва на міжнародних ринках продукції ОПК.
20. Валютні війни в конкурентній стратегії держав із відкритими економіками.

21. Технічне регулювання як інструмент міжнародної торговельно-економічної війни.
22. Національна кібербезпека в умовах глобальної конкуренції.
23. Фіскальні війни в системі глобального торговельно-економічного суперництва.
24. Гібридні стратегії торговельно-економічного суперництва країн/підприємств на світових ринках товарів та послуг.
25. Інформаційні війни в системі глобального торговельно-економічного суперництва.
26. Іміджеві ризики у формуванні національного бренду країни.
27. Вплив іміджу територій/країни на їх/її міжнародну інвестиційну привабливість.
28. Організаційно-економічний механізм формування міжнародного бренду країни.
29. Вплив міжнародних рейтингів на інвестиційну привабливість країни/територій.
30. Організаційно-економічний механізм розвитку транскордонного співробітництва між Україною та Польщею.
31. Організаційно-економічний механізм розвитку транскордонного співробітництва між Україною та Угорщиною.
32. Організаційно-економічний механізм розвитку транскордонного співробітництва між Україною та Словаччиною.
33. Інституційний механізм міжнародного співробітництва з протидії іллегалізації економічної діяльності
34. Інституційний механізм міжнародного співробітництва з протидії торгівлі наркотиками.
35. Інституційний механізм міжнародного співробітництва з протидії торгівлі людьми.
36. Інституційно-економічний механізм розвитку міжнародного потенціалу індустрії розваг.
37. Інституційно-економічний механізм підтримки міжнародного фрілансерства в Україні.
38. Стратегії регіонального брендингу в міжнародній економічній діяльності підприємств/територій.
39. Механізм залучення фінансових ресурсів ЄС в розвиток територіальних громад в Україні.
40. Механізм залучення фінансових ресурсів міжнародних організацій в розвиток територіальних громад в Україні.
41. Стратегії залучення грантів Європейської Комісії в розвиток вітчизняного освітнього закладу.

42. Фінансово-економічний механізм сприяння міжнародної мобільності студентства.
43. Стратегії підвищення конкурентоспроможності країни на міжнародному ринку освітніх послуг.
44. Стратегії підвищення конкурентоспроможності країни на міжнародному ринку рекреаційних послуг.
45. Експортна стратегія підприємств (за видами економічної діяльності)
46. Детермінанти розвитку експортоорієнтованого виробництва в Україні
47. Експортний потенціал підприємства (за видами економічної діяльності)
48. Імпорт в проміжному споживанні підприємств (за видами економічної діяльності)
49. Стратегія імпортозаміщення виробничого підприємств
50. Посередницька ланка у міжнародних торговельних відносинах.
51. Малий (середній) бізнес у міжнародних торговельних відносинах
52. Підприємства координаційного типу в міжнародних економічних відносинах
53. Виставкова діяльність в системі міжнародного маркетингу підприємства
54. Маркетинговий інструментарій виходу вітчизняних компаній на зовнішні ринки
55. Маркетинговий інструментарій використання соціальних мереж на міжнародному ринку (за вибором ....)
56. Конкурентні переваги підприємств на світовому ринку (за галузями)
57. Конкурентоспроможність підприємства на зовнішньому ринку (за галузями)
58. Логістичне забезпечення діяльності міжнародних торговельних мереж
59. Механізм логістичного (ІТ) аутсорсингу в міжнародних економічних відносинах
60. Аутсорсинг у формуванні конкурентних переваг суб'єктів міжнародної економічної діяльності
61. Міжнародна економічна діяльність підприємств малого бізнесу України
62. Інвестиційна привабливість українських підприємств на міжнародному ринку капіталу
63. Інтеграція України у світовий ринок туристичних послуг
64. Ризики в міжнародній комерційній діяльності підприємства
65. Ризики в міжнародній інвестиційній діяльності
66. Лізинг у міжнародній комерційній діяльності

67. Міжнародна конкурентоспроможність продукції підприємств (за галузями промисловості)
68. Конкурентні стратегії розвитку міжнародних мереж роздрібної торгівлі.
69. Міжнародні розрахунки підприємств-суб'єктів міжнародної економічної діяльності.
70. Торговельно-маркетингова діяльність представництв зарубіжних компаній в Україні
71. Ефективність міжнародних інвестиційних проектів в Україні
72. Розвиток міжнародного туризму в Україні
73. Стратегії злиття та поглинання в міжнародній економічній діяльності підприємств.
74. Інтеграція вітчизняних підприємств в міжнародні системи Інтернет-торгівлі
75. Залучення іноземних інвестицій у розвиток готельного бізнесу в Україні
76. Система регулювання зовнішньої торгівлі в умовах членства країни в глобальних торговельних організаціях.
77. Національна економічна безпека України в умовах глобальних викликів.
78. Формування міжнародного іміджу країни у вимірі її інвестиційної привабливості.
79. Україна на світовому ринку аутсорсингових послуг.
80. Формування конкурентної моделі експортної спеціалізації України.
81. Вплив ТНК на економічний розвиток України.
82. Неєкономічні методи регулювання міжнародної торгівлі в умовах членства в СОТ.
83. Грошово-кредитна політика як фактор стимулювання зовнішньої торгівлі.
84. Вплив політики валютного курсу на умови зовнішньої торгівлі країни.
85. Механізм відновлення рівноваги платіжного балансу економік відкритого типу.
86. Вплив світової фінансової кризи на платіжний баланс України.
87. Вплив політики валютного регулювання на умови міжнародної торгівлі.
88. Експортоорієнтований розвиток та проблема «голландської хвороби».
89. Експортоорієнтований розвиток та проблема «ресурсного прокляття».
90. Нестандартні форми кредитування зовнішньої торгівлі.

91. Формування зовнішньоекономічного сектора України в контексті теорії конкурентних переваг М. Портера.
92. Регулювання міжнародних портфельних інвестицій в Україні.
93. Економічні кластери як інструмент підвищення конкурентоспроможності національної економіки.
94. Організаційно-економічний механізм підвищення конкурентоспроможності українського експорту озброєння.
95. Продовольча безпека України в умовах глобальних викликів.
96. Фінансова інтеграція в умовах глобалізації економічного розвитку.
97. Реструктуризація глобальної фінансової системи в умовах глобалізації
98. Соціалізація економіки в умовах глобалізації світового розвитку.
99. Глобалізація і регіоналізація як контртенденції еволюції світового господарства.
100. Регуляторна політика підтримки експорту в умовах глобальної конкуренції.
101. Транспортна інфраструктура в забезпеченні міжнародної конкурентоспроможності України.
102. Структурна переорієнтація міжнародних логістичних потоків в умовах розвитку «нового Шовкового шляху».
103. Конкурентні стратегії операторів міжнародного ринку аудиторських послуг.
104. Нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі.
105. Формування інвестиційного портфеля підприємства-суб'єкта міжнародної економічної діяльності
106. Вплив фіскальної політики України на діяльність компаній-нерезидентів на інвестиційному ринку.
107. Співробітництво України з ЄБРР.
108. Співробітництво України з ЄІБ.
109. Економічна дипломатія в реалізації зовнішньоекономічної стратегії держави.
110. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями.

ДОДАТКИ

Додаток А

Методичні рекомендації до підготовки статті за результатами наукового дослідження здобувачами освітнього ступеня «магістр»

Підготовка наукової статті студентами КНТЕУ здійснюється відповідно до наказу КНТЕУ «Про запровадження у навчальний процес підготовки наукових статей студентами, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр» від 02.02.2018 № 376.

1. Наукова стаття повинна містити виклад проміжних або кінцевих результатів наукового дослідження, висвітлювати конкретне окреме питання за темою випускного кваліфікаційного проекту (роботи).

2. Архітектура наукової статті ґрунтується на логічному розкритті наукової проблеми, комплексному розкритті фактів, об'єднанні їх у певну систему.

3. Для написання наукової статті необхідно ознайомитись з існуючими матеріалами за даною темою (монографії, статті), що дасть можливість визначити рівень розробки досліджуваної теми в науці. Достовірність результатів, висвітлених у статті, посилюється системним використанням різноманітних джерел інформації: законодавчої та нормативної бази, статистичних даних, відповідних міністерств, вітчизняної та зарубіжної наукової літератури, Інтернет-ресурсів, фінансової та статистичної звітності підприємства галузі.

4. Наукова стаття, як форма апробації результатів випускного кваліфікаційного проекту (роботи), повинна складатись з таких структурних елементів:

- назва статті, яка стисло відображає головну ідею наукового дослідження;
- прізвище та ініціали автора;
- анотація (українською та англійською мовами) – коротка характеристика змісту статті;
- постановка наукової проблеми, її актуальність, зв'язок з найважливішими завданнями, що постають перед Україною, значення для розвитку певної галузі науки або практичної діяльності;
- аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор; сучасні погляди на проблему; виділення невирішених питань у межах загальної проблеми, яким присвячена стаття;
- формулювання мети статті, яка впливає з постановки наукової проблеми та огляду основних публікацій з теми; постановка завдань;
- виклад результатів досліджень шляхом висвітлення основних положень, особистих ідей, думок, отриманих наукових фактів, виявлених закономірностей, зв'язків, тенденцій, методик отримання та аналізу фактичного матеріалу, особистого внеску автора у досягнення і реалізацію основних висновків тощо;
- загальний висновок, який містить узагальнення досліджень і рекомендації, їх значення для теорії і практики, суспільна, соціально-економічна значущість;
- список використаних джерел – складають безпосередньо за друкованим

твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв і т.д. Джерела необхідно розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків згідно з ДСТУ;

- прізвище, ініціали, науковий ступінь та вчене звання керівника випускного кваліфікаційного проєкту (роботи), який здійснював наукове редагування статті.

5. Рукопис наукової статті, яка надходить від студента на кафедру, повинен мати висновок наукового керівника щодо відсутності текстових заповнень у рукописі.

6. У випадку виявлення академічного плагіату у науковій статті здобувача ступеня вищої освіти «магістр» робота направляється на доопрацювання з повторною перевіркою на плагіат.

7. Підготовлена відповідно до встановлених вимог наукова стаття, підписана автором та науковим керівником, передається відповідальному за випуск, яким є гарант освітньої програми. Наукова стаття, яка подається відповідальному за випуск, публікується в авторській редакції. За зміст поданої статті відповідальність несе автор.

8. Рукопис збірника, підписаний відповідальним за випуск, разом із супровідними документами та електронним варіантом подається до Центру підготовки навчально-методичних видань. Термін подання до Центру підготовки навчально-методичних видань та тираж збірника зазначено в плані видання збірок статей студентів, які здобувають освітній ступінь магістра. План видання збірок статей студентів щорічно затверджується вченою радою КНТЕУ на навчальний рік.

9. Наукова стаття повинна бути оформлена відповідно до таких вимог:

Times New Roman, 14, ж

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО КОНТРОЛЮ ТА ЙОГО МІСЦЕ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Times New Roman, 12, ж

Times New Roman, 12, курсив

АНДРЕЙЧЕНКО Т., 2 курс (ОС «магістр») ФЕМП КНТЕУ,

спеціальність «Менеджмент», спеціалізація «Управління бізнесом»

В статті проаналізовано особливості формування та виконання стратегічного контролю на підприємстві. Обґрунтовано доцільність використання стратегічного контролю у системі управління підприємством.

В статье проанализированы особенности формирования и выполнения стратегического контроля на предприятии. Обоснована целесообразность использования стратегического контроля в системе управления предприятием.

In the article the features of forming and performance of strategic control at the enterprise are analysed. The expedience of use of strategic control in a control system of the enterprise is proved.

Times New Roman, 12

Актуальність обраної теми полягає в тому, що в ринкових умовах господарювання зростає значення стратегічного контролю. Контроль стає необхідним, по-перше, для усунення невизначеності інформації про ситуацію, що склалась на підприємстві; по-друге, для попередження можливості виникнення пов'язаних з цією невизначеністю кризових ситуацій; і, по-третє, для забезпечення та постійного підтримання умов успішної діяльності підприємства.

Метою статті є обґрунтування особливостей стратегічного контролю та його місце у системі управління підприємством.

Об'єктом дослідження є процес формування та управління стратегічним контролем на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні аспекти стратегічного та управлінського контролю підприємством.

Різні аспекти проблеми розвитку стратегічного контролю у системі менеджменту підприємств висвітлені в працях таких вітчизняних і зарубіжних учених як: И. Ансоффа, О. Виховський, У. Кинг, А. Люкшинов, В. Немцов, та ін. [1, 2, 6, 8, 12]. Вивчення праць вказаних науковців дозволяє ґрунтовно підійти до дослідження сутності поставленого наукового завдання, а також виявити питання, що залишаються невирішеними [6, 8].

В умовах становлення ринкових відносин будь-яке підприємство поза залежністю від форми власності стає економічно і юридично самостійним. Таке положення підприємства як суб'єкта ринкових відносин визначає об'єктивний процес зростання ролі і значення функцій керування: вони наповнюються новим змістом. У цьому зв'язку особливо актуальним є рішення питань вивчення сутності стратегічного контролю і визначення його місця в системі керування підприємством.

Сформований «стратегічний набір» підприємства – це своєрідний перелік найефективніших способів досягнення цілей на даному етапі розвитку підприємства. Але недостатньо визначити ці способи, треба в кожний момент знати, на якому етапі розвитку перебуває підприємство, наскільки воно наблизилось до мети чи відійшло від неї.

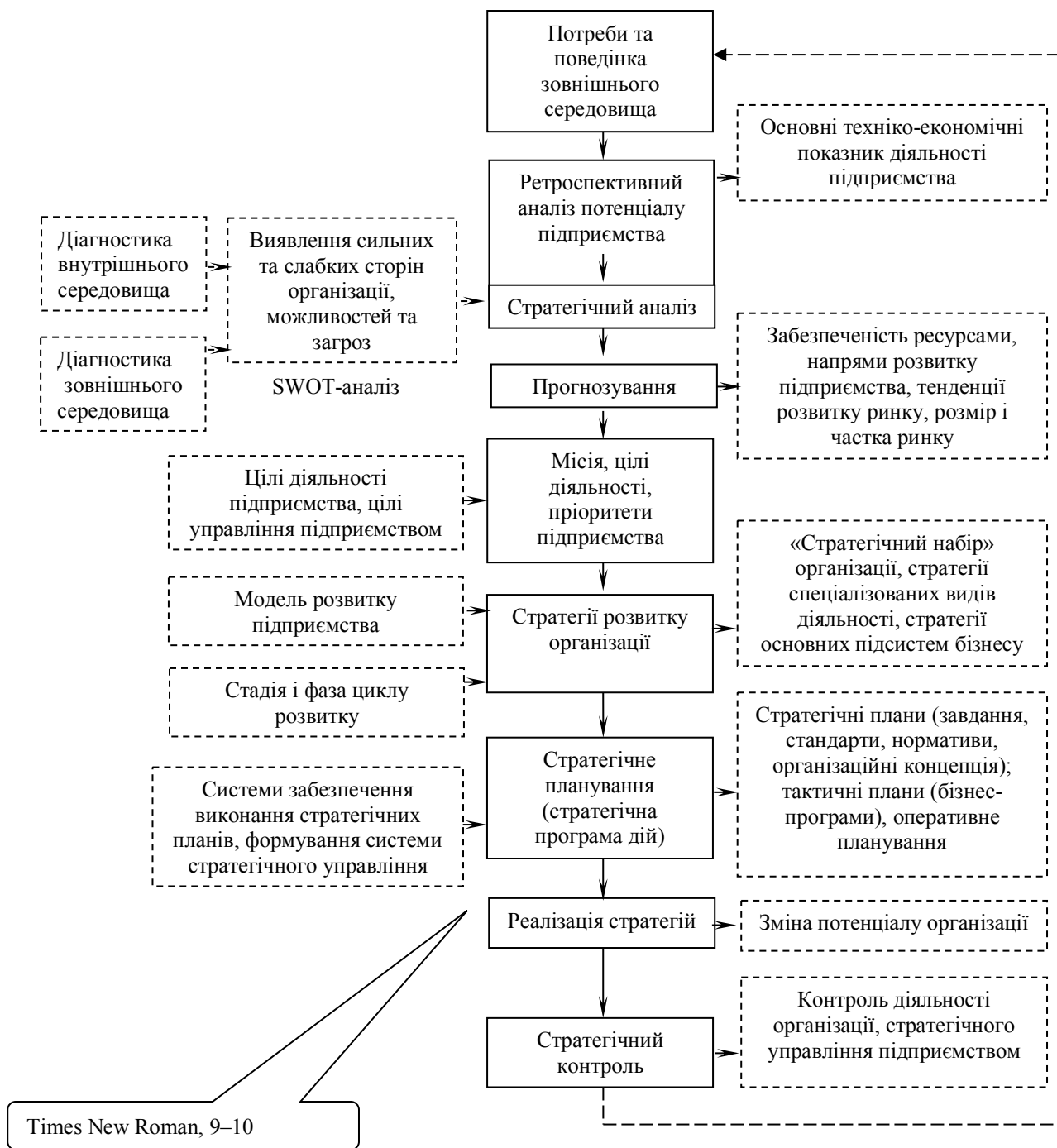

Рис. 1. Схема стратегічного управління розвитком підприємства [авторська розробка]

Класифікація діючих на підприємствах систем контролю

Ознаки класифікації	Види систем контролю, що застосовуються		
Цілі та задачі системи контролю	Поточний контроль за діяльністю виробничо-управлінських підсистем	Поточний контроль	Стратегічний контроль
Час здійснення контролю	Попередній контроль	Поточний контроль	Заклучний контроль
Об'єкт контролю	Терміни виконання наказів, розпоряджень, окремих завдань, документів тощо	Якість роботи (окремих виконавців, груп, підрозділів тощо)	Додержання встановлених параметрів (нормативів, стандартів) – технічних, економічних, організаційних тощо системи, що формується
Глибина керуючого впливу	Система спостереження і отримання інформації за ходом виконуваних робіт (моніторинг)	Оперативне втручання в процеси виробництва та управління	Додержання встановлених параметрів (нормативів, стандартів) – технічних, економічних, організаційних тощо системи, що формується
Обладнання, що використовується для контрольних операцій	Журнали, картотеки, табло, графіки, персональні книжки виконавців тощо (ручні системи)	Автоматизований контроль виконання (ЕОМ, датчики, прилади тощо)	Комбіновані системи контролю (машино-ручні)

Список використаних джерел

Список використаних джерел оформлюють відповідно до ДСТУ 3582:2013.

Робота виконана під науковим керівництвом (вказати науковий ступінь, вчене звання, ПІБ)

Завідувачу кафедри

_____
ПІБ зав.кафедри

_____
ПІБ студента

гр.____, ____ курс, _____

_____
спеціальність, спеціалізація, факультет

Заява

Прошу затвердити тему випускної кваліфікаційної роботи:

_____
_____
_____
_____

за матеріалами

_____
_____

_____
повна юридична назва підприємства/ організації/ установи

_____
дата

_____
підпис студента

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет _____ Кафедра _____
Спеціальність, спеціалізація _____

Затверджую

Зав. кафедри _____

«__» _____ 20__ р

**Завдання
на випускний кваліфікаційний проект (роботу) студентові**

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускного кваліфікаційного проекту (роботи)

_____
_____

Затверджена наказом ректора від «__» _____ 20__ р. № _____

2. Строк здачі студентом закінченого проекту (роботи)

3. Цільова установка та вихідні дані до проекту (роботи)

Мета проекту (роботи) _____

_____
_____

Об'єкт дослідження _____

_____
_____

Предмет дослідження _____

_____
_____

4. Перелік графічного матеріалу _____

_____
_____
_____

7. Календарний план виконання проекту (роботи)

№ пор.	Назва етапів випускного кваліфікаційного проекту (роботи)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4

8. Дата видачі завдання « ___ » _____ 20__ р.

9. Керівник випускного кваліфікаційного проекту (роботи)

_____ (прізвище, ініціали, підпис)

10. Гарант освітньої програми _____

(прізвище, ініціали, підпис)

11. Завдання прийняв до виконання студент

_____ (прізвище, ініціали, підпис)

12. Відгук керівника випускного кваліфікаційного проекту (роботи)

Керівник випускного кваліфікаційного проекту (роботи)

_____ *(підпис, дата)*

13. Висновок про випускний кваліфікаційний проект (роботу)

Випускний кваліфікаційний проект (робота) студента

_____ *(прізвище, ініціали)*

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми _____

(підпис, прізвище, ініціали)

Завідувач кафедри _____

(підпис, прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 20__ р.

APPROVED
Head of the Department _____
prof. _____
on _____, „ _____ ” 20__

C O N T E N T S
of the final qualifying paper (project)

student _____
(last name, first name)

of the ____ **academic year, group** ____, **full-time student, faculty** _____,
specialization _____

on the topic „ _____”
_____”

based on the data of _____
(enterprise title and the city (town) where it is situated)

Introduction

Part 1.

1.1.

1.2.

1.3.

Part 2.

2.1.

2.2.

2.3.

Part 3.

3.1.

3.2.

3.3.

Conclusions

References

Appendices

Student _____
(signature) _____ *(last name, first name)*

Scientific adviser
academic degree,
academic title _____
(academic degree, academic title) _____ *(signature)* _____ *(last name and initials)*

Kyiv National University of Trade and Economics

Faculty _____ Department _____

Specialty _____

Specialization _____

Approved by
Head of the Department _____

on _____, _____, 20____

**Task
for a final qualifying paper (project)**

_____
(student's last name, first name)

1. Topic of a final qualifying paper (project)

_____
_____
_____

Approved by the Rector's order from _____, _____, 20____, No. _____

2. Term of submitting by a student his/her terminated paper (project) _____

3. Initial data of the final qualifying paper (project)

Purpose of the paper (project) _____

_____
_____
_____
_____

Object of the research _____

_____
_____

Subject of the research _____

_____
_____
_____
_____
_____
_____

6. Time schedule of the paper (project)

No.	Stages of a final qualifying paper (project)	Terms of a final qualifying paper (project)	
		de jure	de facto

7. Date of receiving the task _____, _____, 20__.

8. Scientific adviser of the final qualifying paper (project)
_____
(last name, initials, signature)

9. Manager of the educational program _____
(last name, initials, signature)

10. The task received by the student _____
(last name, initials, signature)

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра світової економіки

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:

назва теми

Студента ___ курсу, ___ групи,
спеціальності 051 «Економіка»
спеціалізації «Міжнародна
економіка»

_____

підпис

Прізвище, ім'я,
по батькові

Науковий керівник
науковий ступінь
вчене звання

_____

підпис

Прізвище, ім'я,
по батькові

Гарант освітньої
програми
науковий ступінь
вчене звання

_____

підпис

Прізвище, ім'я,
по батькові

Київ 202_

Kyiv National University of Trade and Economics

The World Economy Department

**FINAL QUALIFYING PAPER (PROJECT)
on the topic:**

(topic)

Student of the ___nd year, group ____,
specialty 051 “Economics”,
specialization “International
economics”

_____
(*student's signature*)

Last name, first name

Scientific adviser
academic degree,
academic title

_____
(*signature*)

Last name, initials

Manager of the educational program
academic degree,
academic title

_____
(*signature*)

Last name, initials

Kyiv, 202__

“Маркетинговий інструментарій виходу вітчизняних компаній на зовнішні ринки”

(на матеріалах ПрАТ “Миронівський хлібопродукт”, м. Миронівка Київської обл.)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ МАРКЕТИНГОВОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ВИХОДУ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ

1.1. Підходи до систематизації маркетингового інструментарію

1.2. Аналіз світового ринку м'яса птиці.

Висновки до розділу 1.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МАРКЕТИНГОВОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ НА ПРАТ “МИРОНІВСЬКИЙ ХЛІБОПРОДУКТ”

2.1. Оцінка факторів впливу маркетингового середовища на ПрАТ “Миронівський хлібопродукт”

2.2. Аналіз ефективності застосування маркетингового інструментарію на ПрАТ “Миронівський хлібопродукт”

Висновки до розділу 2.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МАРКЕТИНГОВОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ НА ПРАТ “МИРОНІВСЬКИЙ ХЛІБОПРОДУКТ”

3.1. Напрями підвищення ефективності маркетингового інструментарію на ПрАТ “Миронівський хлібопродукт”

3.2. Прогнозна оцінка ефективності запропонованих заходів на ПрАТ “Миронівський хлібопродукт”

Висновки до розділу 3.

**ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ДОДАТКИ**

“Стратегічне партнерство між Україною та КНР у інвестиційній сфері”

(на матеріалах Міністерства економічного розвитку і торгівлі України)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КНР У ІНВЕСТИЦІЙНІЙ СФЕРІ

1.1. Стратегічне партнерство між крахнами у міжнародній економіці

1.2. Оцінка міжнародної економічної діяльності України та КНР

Висновки до розділу 1.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КНР У ІНВЕСТИЦІЙНІЙ СФЕРІ

2.1. Оцінка факторів впливу зовнішнього середовища на динаміку та структуру інвестиційних потоків між Україною та КНР

2.2. Аналіз ефективності інвестиційної співпраці між Україною та КНР.

Висновки до розділу 2.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КНР У ІНВЕСТИЦІЙНІЙ СФЕРІ

3.1. Пріоритетні напрями посилення стратегічного партнерства між Україною та КНР в інвестиційній сфері

3.2. Прогнозна оцінка наслідків запровадження запропонованих заходів у двосторонніх інвестиційних відносинах

Висновки до розділу 3.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ДОДАТКИ

«Забезпечення конкурентоспроможності українських товаровиробників на зовнішньому ринку» (на матеріалах ТОВ «Він-Пелета», м. Київ)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Теоретичні підходи до забезпечення конкурентоспроможності підприємств на зовнішніх ринках

1.2. Аналіз міжнародного ринку енергоефективних пелет.

Висновки до розділу 1.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ВІН-ПЕЛЕТА» НА ЗОВНІШНЬОМУ РИНКУ

2.1 Моніторинг зовнішнього середовища ТОВ «Він-Пелета»

2.2. Оцінка конкурентоспроможності ТОВ «Він-Пелета» на зовнішньому ринку.

Висновки до розділу 2.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ВІН-ПЕЛЕТА» НА ЗОВНІШНЬОМУ РИНКУ

3.1. Обґрунтування заходів щодо підвищення конкурентоспроможності ТОВ «Він-Пелета» на європейських ринках

3.2 Прогнозна оцінка ефективності запропонованих заходів ТОВ «Він-Пелета»

Висновки до розділу 3.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ДОДАТКИ

“Конкурентоспроможність підприємства на міжнародному ринку транспортних послуг”

*(на матеріалах Регіональної філії «Південно-Західна залізниця» ПАТ
«Українська залізниця», м. Київ)*

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ НА МІЖНАРОДНОНИХ РИНКАХ

1.1. Теоретичні підходи до ідентифікації конкурентоспроможності підприємств на міжнародних ринках

1.2. Аналіз міжнародного ринку залізничних перевезень.

Висновки до розділу 1.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ФІЛІЇ «ПІВДЕННЬ-ЗАХІДНА ЗАЛІЗНИЦЯ» ПАТ «УКРАЇНСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ» НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ

2.1 Діагностика зовнішнього середовища діяльності Регіональної філії «Південно-Західна залізниця» ПАТ «Українська залізниця»

2.2. Оцінка рівня конкурентоспроможності Регіональної філії «Південно-Західна залізниця» ПАТ «Українська залізниця» на міжнародному ринку.

Висновки до розділу 2.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ФІЛІЇ «ПІВДЕННО-ЗАХІДНА ЗАЛІЗНИЦЯ» ПАТ «УКРАЇНСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ» НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ

3.1. Розробка комплексу заходів підвищення конкурентоспроможності Регіональної філії «Південно-Західна залізниця» ПАТ «Українська залізниця»

3.2 Прогнозна оцінка ефективності запропонованих заходів для Регіональної філії «Південно-Західна залізниця» ПАТ «Українська залізниця»

Висновки до розділу 3.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ДОДАТКИ

Результати аналізу фінансового стану підприємства

Показники фінансового стану підприємства	Оптимальне значення або напрям оптимізації	Значення для підприємства
Аналіз фінансових результатів діяльності		
Аналіз фінансового стану підприємства		
Динаміка активів		
Динаміка пасивів		
Аналіз ліквідності підприємства		
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	>1	
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	
Чистий оборотний капітал, тис. грн	>0	
Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства		
Коефіцієнт платоспроможності (автономії, фінансової стійкості)	>0,5	
Коефіцієнт фінансування	<1	
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,1	
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0	
Аналіз ділової активності		
Коефіцієнт оборотності активів	збільшення	
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	збільшення	
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільшення	
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	зменшення	
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	зменшення	
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	збільшення	
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	збільшення	
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільшення	
Аналіз рентабельності		
Коефіцієнт рентабельності активів	збільшення	
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	збільшення	
Коефіцієнт рентабельності діяльності	збільшення	
Коефіцієнт рентабельності продукції	збільшення	
Аналіз майнового стану підприємства		
коефіцієнт зносу основних засобів	зменшення	
коефіцієнт оновлення основних засобів	збільшення	
Коефіцієнт придатності основних засобів	> 0	
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у вартості майна підприємства	> 0,3	

Система показників розвитку міжнародної торгівлі

1. Обсягові (абсолютні) показники – це показники, що мають вартісне вираження, але за необхідності для їхнього вираження застосовуються натуральні одиниці виміру.		
Експорт	<p><i>Вартісний обсяг експорту</i> (розраховується в цінах FOB): $Q = q \cdot P$, де q – кількість товару за певний період; P – середня ціна товару за певний період. <i>Натуральні показники обсягу:</i> тонни, центнери, кілограми, англійські фунти</p>	Вивезення товарів, робіт, послуг, результатів інтелектуальної діяльності, в т.ч. виключних прав на них, з митної території країни за кордон без зобов'язання їх зворотного ввезення.
Імпорт	<p><i>Вартісний обсяг імпорту</i> (розраховується в цінах CIF): $Q = q \cdot P$, де q – кількість товару за певний період; P – середня ціна товару за певний період. <i>Натуральні показники обсягу:</i> тонни, центнери, кілограми, англійські фунти.</p>	Ввезення товарів, робіт, послуг, результатів інтелектуальної діяльності, в т.ч. виключних прав на них, на митну територію країни з-за кордону без зобов'язання про зворотне вивезення.
Зовнішньоторговельний оборот	<p>$ZTO = E + I$, де E – вартість експорту товарів; I – вартість імпорту товарів</p>	Відображає вартісні обсяги експорту та імпорту країни за певний період.
Генеральна торгівля	<p>$GT = E + I + T$, де E – вартість експорту товарів; I – вартість імпорту товарів; T – вартість транзитних товарів, перевезених через територію країни.</p>	Загальноприйняте у міжнародній статистиці позначення зовнішньоторговельного обороту з урахуванням вартості транзитних товарів. Відображає зовнішньоторговельні обсяги діяльності країни, включаючи обсяги ввезення, вивезення та транзиту товарів.
Індекс фізичного обсягу зовнішньої торгівлі	<p>$I_{ф.о.} = (\sum q_1 P_0) / (\sum q_0 P_0)$, де $I_{ф.о.}$ – індекс фізичного обсягу; P_0 – ціна товару в базисному періоді; q_1 – кількість товару в періоді, що досліджується; q_0 – кількість товару в базисному періоді.</p>	Оцінює обсяги експорту та імпорту товарів у незмінних цінах одного періоду (як правило, року) для отримання інформації щодо руху товарної маси без впливу коливання цін.
Реекспорт	<p><i>Вартісний обсяг реекспорту</i> $Q = q \cdot P$, де q – кількість товару за певний період; P – середня ціна товару за певний період.</p>	Вивезення товарів раніше ввезених, але не перероблених у країні (з міжнародних товарних аукціонів, товарних бірж тощо) або з територій вільних зон.
Реімпорт	<p><i>Вартісний обсяг реімпорту</i> (розраховується в цінах CIF): $Q = q \cdot P$, де q – кількість товару за певний період; P – середня ціна товару за певний період.</p>	Ввезення товарів, раніше вивезених, у тому ж стані, якому перебували на момент вивезення.
2. Результативні показники характеризують стан зовнішньої торгівлі за критерієм збалансованості експорту й імпорту, ефективності й місця країни у світовій торгівлі		
Сальдо торговельного балансу	<p>$СТ = E_T - I_T$, де E_T – вартість товарного експорту; I_T – вартість товарного імпорту</p>	Являє собою різницю між вартісним обсягом експорту й імпорту товарів окремої країни. <i>Активне торговельне сальдо</i> – це перевищення експорту товарів над імпортом, що свідчить про позитивні зовнішньоторговельні відносини для країни. <i>Пасивне торговельне сальдо</i> – це перевищення обсягу імпорту товарів над експортом.

Сальдо балансу послуг	$C_{\Pi} = E_{\Pi} - I_{\Pi}$, де E_{Π} – вартість експорту послуг I_{Π} – вартість імпорту послуг	Різниця між вартісним обсягом експорту й імпорту послуг окремої країни за певний період.
Сальдо балансу поточних операцій	$C_{\Pi o} = E_{\Pi o} - I_{\Pi o}$, де $E_{\Pi o}$ – надходження за статтями балансу поточних операцій; $I_{\Pi o}$ – платежі за статтями балансу поточних операцій.	Характеризує ефективність зовнішньої торгівлі країни, і визначається як різниця між надходженнями і платежами в балансі поточних операцій.
Індекс стану балансу	$C_{i/e} = E / I$ E – вартість експорту товарів і послуг I – вартість імпорту товарів і послуг	Визначається відношенням обсягів експорту товарів і послуг до обсягів імпорту і ілюструє покриття імпорту обсягами експорту товарів і послуг.
Індекс «умови торгівлі»	$I_{ym} = \frac{I_{p_{екс}}}{I_{p_{имп}}}$, де $I_{p_{екс}}$ – індекс середніх цін експорту; $I_{p_{имп}}$ – індекс середніх цін імпорту.	Визначається співвідношенням індексів середніх цін експорту та імпорту і залежить від товарної структури і рівня цін на товари в різних країнах. <i>У разі, якщо:</i> $I_{ym} > 1$ – співвідношення цін у зовнішній торгівлі в поточному періоді порівняно з базовим є сприятливим для країни; $I_{ym} < 1$ – співвідношення цін у зовнішній торгівлі в поточному періоді порівняно з базовим є несприятливим для країни; $I_{ym} = 1$ – умови торгівлі в поточному періоді порівняно з базовим не змінилися.
Індекс концентрації експорту	$I_{ке} = E_i / V_{вир.i} \cdot 100\%$ де E_i – обсяг експорту i -го виду продукції; $V_{вир.i}$ – сукупний обсяг виробництва i -го виду продукції	Застосовується у світових зіставленнях і показує, наскільки широкий спектр товарів експортує країна. Чим більше цей індекс наближається до 100%, тим більша частка експорту в сукупному виробництві, що свідчить про лідирування країни в експорті цього виду продукції.
Коефіцієнт імпортової залежності країни	$Z_{ij} = I_{ij} / P_{ij}$ де I_{ij} – обсяг імпорту i -го товару в країну j ; P_{ij} – обсяг споживання i -го товару в країні j ;	Характеризує відношення обсягу імпорту певного товару до обсягу його споживання в країні та відображає імпорту залежність країни в тих чи інших товарах.
Індекс чистої торгівлі	$I_{чт} = \frac{E_i - I_i}{E_i + I_i}$, де E_i – обсяг експорту i -го товару; I_i – обсяг імпорту i -го товару.	Характеризує рівень перевищення експорту / імпорту по товарній групі (або конкретному товару). $I_{чт} > 0$ є свідченням про рівень перевищення експорту над імпортом; $I_{чт} < 0$ є свідченням про рівень перевищення імпорту над експортом.
Індекс Грубеля-Ллойда (GL index)	$GL_{index} = \frac{[(X_i + M_i) / X_i] \cdot [(X_i + M_i) / M_i]}{(X_i + M_i)} \cdot 100$ де X_i – експорт товару i (або конкретної статті експорту); M_i – імпорт того ж товару i (або конкретної статті імпорту).	Використовується для оцінки і розрахунку питомої ваги внутрігалузевої торгівлі в загальному обсязі обороту товарів в галузі i і дозволяє оцінити внутрігалузову торгівлю певної країни з іншою країною, групою країн або з іншими країнами світу.
Індекс інтенсивності внутрірегіональної торгівлі	$ITPi = (IT_i / T_i) / (T_i / T_w)$, де IT_i – обсяг регіональної торгівлі інтеграційного об'єднання; T_i – обсяг зовнішньоторговельного обігу об'єднання (загальний експорт та загальний імпорт); T_w – обсяг світової торгівлі (світовий експорт та імпорт)	Показує відношення внутрірегіональної торгівлі до частки регіону у світовій торгівлі.

Коефіцієнт участі країни у міжнародному поділі праці	$K_i \text{МПП} = \frac{Ex_i / Ex_c}{ВВП_i / ВВП_c},$ де $ВВП_i$ – валовий внутрішній продукт i -ї країни; Ex_i – експорт i -ї країни; Ex_c – світовий експорт; $ВВП_c$ – світовий валовий внутрішній продукт.	Визначається за відношенням частки країни у світовому експорті до частки країни у світовому ВВП і характеризує місце економіки країни в системі міжнародного виробництва.
3. Структурні показники характеризують експортні та імпорتنі потоки за такими ознаками як товарний склад і регіональна спрямованість.		
Товарна структура експорту та імпорту	$x_{ei} = E_{ij} / E_j,$ де x_{ei} – частка товарів i -ї галузі в експорті країни j ; E_{ij} – експорт товарів i -ї галузі; E_j – сумарний експорт країни j . $x_{ii} = I_{ij} / I_j,$ де x_{ii} – частка товарів i -ї галузі в імпорті країни j ; I_{ij} – імпорт товарів i -ї галузі; I_j – сумарний імпорт країни j .	Товарна структура експорту та імпорту - це показники поділу експорту й імпорту за основними товарними позиціями. Передбачає систематизацію за певними ознаками сукупності товарів, що вивозяться, або ввозяться в країну.
Регіональна структура експорту та імпорту	$x_{er} = E_r / E_c,$ де x_{er} – частка товарів в експорті групи країн чи регіону r ; E_r – експорт продукції групи країн або регіону r ; E_c – світовий експорт. $x_{ir} = I_r / I_c,$ де x_{ir} – частка товарів в імпорті групи країн чи регіону r ; I_r – імпорт продукції групи країн або регіону r ; I_c – світовий імпорт.	Відображає розподіл міжнародної торгівлі по групах країн і регіонах. Передбачає систематизацію за певними ознаками сукупності товарів, що вивозяться, або ввозяться в групу країн (регіон).
Індекс диверсифікації експорту	$I_{de} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_{ij} - x_i)}{2},$ де x_{ij} – частка i -го товару в загальному експорті країни j ; x_i – частка i -го товару в загальному світовому експорті.	Відображає відхилення товарної структури експорту країни від структури світового експорту. У разі, якщо: $I_{de} > 0$ – структура експорту країни не відрізняється від світової; $I_{de} < 0$ – структура експорту країни суттєво відрізняється від світової.
Індекс географічної концентрації експорту (імпорту)	$I_{ce} = \sqrt{\sum_{i=1}^n \left(\frac{x_i^k}{x^k}\right)^2},$ де x_i^k – обсяг експорту/імпорту товару k країною i ; x^k – світовий експорт/імпорт товару k ; n – кількість країн-експортерів/імпортерів.	Характеризує стан світового ринку конкретного товару за такими ознаками, як кількість експортерів (імпортерів) та часткою основного експортера (імпортера).
4. Показники динаміки розвитку міжнародної торгівлі відображають темпи зростання та темпи приросту будь-якого показника за певний період 20, 10, 5 років, рік, за місяцями тощо)		
5. Показники інтенсивності		
Обсяги експорту, імпорту та зовнішньоторговельного обороту на душу населення.	$E_{\partial} = E / Ч$ $I_{\partial} = I / Ч$ $ЗТО_{\partial} = ЗТО / Ч,$ де E_{∂} , I_{∂} , $ЗТО_{\partial}$ – відповідно експорт, імпорт, зовнішньоторговельний обіг на душу населення; E та I – вартість національного експорту та імпорту; $ЗТО$ – зовнішньоторговельний обіг країни за рік; $Ч$ – чисельність населення країни на	Характеризують інтенсивність міжнародної торгівлі в перерахунку на душу населення і є основою для порівняння рівня розвитку міжнародної торгівлі у різних країнах світу.

	відповідний рік.	
Експортна квота	$K_i = E / ВВП \cdot 100\%$ де E – вартість національного експорту; $ВВП$ – валовий внутрішній продукт країни.	У міжнародних зіставленнях використовується не тільки для характеристики рівня інтенсивності зовнішньої торгівлі країни, а й з метою оцінки рівня відкритості національного господарства, участі в міжнародному розподілі праці.
Імпортна квота	$K_i = I / ВВП \cdot 100\%$ де I – вартість національного імпорту; $ВВП$ – валовий внутрішній продукт країни.	Як частка імпорту у валовому внутрішньому продукті країни характеризує рівень залежності країни від імпорту товарів і послуг та відображає взаємозв'язок національної економіки зі світовим господарством.
Зовнішньоторговельна квота	$K_{zm} = (E+I) \cdot 0,5 / ВВП \cdot 100\%$, де E – вартість національного експорту; I – вартість національного імпорту; $ВВП$ – валовий внутрішній продукт країни.	Використовується для сумарного зіставлення обсягів експорту та імпорту у валовому внутрішньому продукті.
Інтенсивність внутрішньогалузевого обміну	$U_i = \frac{H_i}{(E_i + I_i)} \cdot 100\%$ де U_i – інтенсивність внутрішньогалузевої торгівлі між країнами; H_i – рівень внутрішньогалузевої торгівлі; E_i, I_i – відповідно експорт та імпорт i -ї галузі.	Відображає паралельний експорт та імпорт виробів тієї самої галузі певної країни (або групи країн) за певний період (як правило, один рік). Значення показника перебуває в межах від 0 до 100 і з наближенням до 100 обмін має все більш внутрішньогалузевий характер.
6. Показники зіставлення - будь-який з показників порівняно з аналогічним показником іншої країни (регіону або світу в цілому). Він розглядається в динаміці та показує тенденції, які відбулися у країні порівняно з іншими країнами світової спільноти.		
7. Показники економічної ефективності зовнішньої торгівлі		
Національногосподарська ефективність зовнішньої торгівлі	$E_{зТ} = V_e / V_i$, де V_e – витрати на вітчизняне виробництво експортної продукції; V_i – валютні витрати на оплату імпортованих товарів.	Різниця між величинами V_e і V_i – валютні витрати на оплату імпортованих товарів дорівнює економії витрат у зв'язку з розвитком зовнішньої торгівлі. При цьому витрати на виробництво експортних товарів складаються з витрат на виробництво з урахуванням витрат на транспортування до кордону і відвантаження (тобто вартість експорту у цінах FOB), а витрати на придбання імпортованих товарів – це вартість імпорту у цінах CIF.
Коефіцієнт ефективності експорту країни	$EEx_i = \frac{Ex_i / ЧН_i \cdot Ex_c / ВВП_c}{Ex_c / ЧН_c \cdot Ex_i / ВВП_i} \cdot 100$, де EEx_i – ефективність експорту i -ї країни; $Ex_i / ЧН_i$ – експорт i -ї країни на душу населення; $Ex_i / ВВП_c$ – частка експорту світу у світовому ВВП; $Ex_c / ЧН_c$ – світовий експорт на душу населення; $Ex_i / ВВП_i$ – частка експорту i -ї країни в її ВВП.	Показник ефективності експорту країни показує відносну величину виручки на душу населення від кожного експортованого відсотка ВВП порівняно із середньосвітовою величиною, прийнятою за 100%.
Ефективність національного експорту	$E_e = V_e / V_e$, де V_e – валютна виручка від експорту товарів та послуг; V_e – витрати на виробництво і реалізацію експортної продукції.	Економічний зміст показника ефективності національного експорту полягає у тому, що він показує яка кількість вигоди (результату) від експорту припадає на кожну одиницю витрат. Необхідною умовою ефективності експорту є те, що цей

		показник повинен бути більшим одиниці.
Ефективність національного імпорту	$E_i = B_i / V_i$, де B_i – витрати на вітчизняне виробництво імпортової продукції; V_i – валютні витрати на оплату імпортованих товарів.	Показник ефективності національного імпорту полягає у тому, що він показує, який прибуток матиме імпортер, якщо купуватиме імпортовану продукцію замість виготовлення продукції альтернативної імпорту.
Бюджетна ефективність експорту	$E_{Be} = C_{Ez} / C_{Ee}$, C_{Ez} – вартість експортованого товару у цінах зовнішнього ринку; C_{Ee} – вартість експортованого товару у цінах внутрішнього ринку.	Виникає у зовнішньоторговельних організаціях від експортних операцій і характеризує відношення вартості експортованого товару у цінах зовнішнього і внутрішнього ринків.
Бюджетна ефективність імпорту	$E_{Bi} = C_{Ie} / C_{Iz}$, де C_{Ie} – вартість імпортованого товару у цінах внутрішнього ринку; C_{Iz} – вартість імпортованого товару у цінах зовнішнього ринку.	Виникає у зовнішньоторговельних організаціях від імпортованих операцій і визначається як відношення вартості імпортованого товару у цінах внутрішнього ринку і зовнішнього ринків.
Бюджетний ефект від експорту	$E_{\Phi Be} = C_{Ez} - C_{Ee}$, C_{Ez} – вартість експортованого товару у цінах зовнішнього ринку; C_{Ee} – вартість експортованого товару у цінах внутрішнього ринку.	Являє собою абсолютний показник ефекту для зовнішньоторговельних організацій у результаті експорту.
Бюджетний ефект від імпорту	$E_{\Phi Bi} = C_{Ie} - C_{Iz}$, де C_{Ie} – вартість імпортованого товару у цінах внутрішнього ринку; C_{Iz} – вартість імпортованого товару у цінах зовнішнього ринку.	Являє собою абсолютний показник ефекту для зовнішньоторговельних організацій у результаті імпорту.
Виробнича ефективність експорту	$E_{Ee} = C_{Ee} / C_{Eвир-ка}$, де C_{Ee} – вартість експортованого товару у цінах внутрішнього ринку; $C_{Eвир-ка}$ – вартість експортованого товару у цінах виробника.	Відображає ефективність експорту для виробника продукції і його зацікавленість у поставках продукції на зовнішній ринок.
Виробнича ефективність імпорту	$E_{Iв} = C_{Iвир-ка} / C_{Iв}$, де $C_{Iвир-ка}$ – вартість імпортованого товару у цінах виробника; $C_{Iв}$ – вартість імпортованого товару у цінах внутрішнього ринку.	Відображає ефективність імпорту і доцільність його поставки на внутрішній ринок.
Валютна ефективність експорту	$E_{Eвал.} = E_{Be} \cdot E_{Ee}$, де E_{Be} – бюджетна ефективність експорту; E_{Ee} – виробнича ефективність експорту.	Відображає сумарну ефективність бюджетної та виробничої ефективності експорту.
Валютна ефективність імпорту	$E_{Iвал.} = E_{Bi} \cdot E_{Ie}$, де E_{Bi} – бюджетна ефективність імпорту; E_{Ie} – виробнича ефективність імпорту.	Відображає сумарну ефективність бюджетної та виробничої ефективності імпорту.
Ефект державного бюджету від зовнішньоторговельного обігу	$E_{об.зТ} = (C_i - C_e) + K_e \cdot (V_e - V_i)$, де K_e – валютний коефіцієнт переводу іноземної валюти в національну. C_i – ціна поставки імпортованих товарів на внутрішній ринок; C_e – відпускна ціна промисловості продукції, що експортується; V_e – валютна виручка від експорту товарів та послуг; V_i – валютні витрати на оплату імпортованих товарів.	Визначається як ефект, який отримує державний бюджет у вигляді доходів від імпорту і експорту з урахуванням валютного коефіцієнту.
Показник виявленої відносної переваги (або компаративної переваги)	$K_{Pi} = \ln [(Ex_{ij}/Im_{ij}) / (Ex_i/Im_i)]$, де K_{Pi} – показник компаративної переваги i -ї країни за j -м товаром; Ex_i, Im_i – експорт та імпорт i -ї країни; Ex_{ij}, Im_{ij} – експорт та імпорт j -го товару i -ї країни.	Якщо $K_{Pi} > 0$, то для j -го товару це означає, що i -та країна має компаративну перевагу в експорті до інших країн. При $K_{Pi} < 0$ за кордонні партнери мають компаративну перевагу в експорті j -го товару.

Структура економічної компоненти міжнародного середовища підприємства

Фракції економічної складової маркетингового середовища	
<i>Вітчизняна</i>	<i>Приймаючої країни</i>
Економічна компонента	
Економічна система (тип і макроекономічні показники)	Економічна система (тип і макроекономічні показники)
Регіональні економічні угоди (інтеграція) Багатонаціональні і глобальні компанії Міжнародні економічні організації	
Демографічна компонента	
Потенціал внутрішнього ринку	Потенціал національного ринку Демографічний профіль покупця
Міжнародна міграція населення	
Природна компонента	
Ресурси і екологія Економіко-географічна інфраструктура Ландшафт/клімат/катастрофи Антропометрія	Ресурси і екологія Економіко-географічна інфраструктура Ландшафт/клімат/катастрофи Антропометрія
Глобалізація екологічних проблем і катастроф Глобальні екологічні рухи	
Фінансова компонента	
Платіжний баланс Вітчизняна валюта	Платіжний баланс Іноземна валюта
Міжнародні фінансові інститути і валюти Обмінні курси і валютні ризики	
Технологічна компонента	
Інновації Високі технології	Технологічні запозичення Технологічна сумісність
Географічна технологічна спеціалізація і лідерство Міжнародний трансфер технологій Інтернет, е-бізнес, е-комерція	

Таблиця 2.

Вихідні дані для розрахунку інтегрального показника привабливості маркетингового середовища зарубіжного ринку

Параметри макросередовища	Ваговий коефіцієнт	Алгоритм переведення статистичних даних в бали		
		0-1 балів	2-3 бали	4-5 бали
Витрати на НДДКР, % ВВП	0,22	<2	2-3	>3
Витрати на соціальну сферу, % ВВП	0,2	<20	20-30	>30
Політична стабільність	0,13	нестабільна	частково стабільна	стабільна
ВВП на 1 особу, тис дол США	0,10	<10	10-20	>20
Середня тривалість життя, роки	0,08	<75	75-80	>80
Ефективність використання ресурсів, % до еталону	0,07	<33	33-66	>66
Експортна квота %	0,06	<10	10-35	>35
Рівень інфляції, %	0,05	>25	10-25	<10
Запаси природних ресурсів	0,05	незначні	середні	значні
Місце країни по частці найбільших компаній	0,04	низьке	середнє	високе

Таблиця 1

Механізм проведення PEST-аналізу

Фактор	Вплив фактору	Оцінка експертів					Середня оцінка	Оцінка з урахуванням значущості
		1	2	3	4	5		
Політичні фактори								
Фактор 1	1	4	4	5	5	3	4,2	0,11
Фактор 2	2	1	3	2	3	2	2,2	0,11
Фактор 3	1	2	2	1	1	3	1,8	0,05
...								
Економічні фактори								
Фактор 1	3	4	5	3	5	5	4,4	0,34
Фактор 2	3	5	4	4	4	4	4,2	0,32
Фактор 3	2	1	2	2	1	1	1,4	0,07
...								
Соціально-культурні фактори								
Фактор 1	3	3	2	3	2	2	2,4	0,19
Фактор 2	1	5	5	5	5	5	5,0	0,13
Фактор 3	2	2	4	2	3	4	3,0	0,15
...								
Технологічні фактори								
Фактор 1	3	3	4	3	5	2	3,4	0,26
Фактор 2	3	4	4	5	5	5	4,6	0,36
Фактор 3	3	3	2	1	2	3	2,2	0,17
...	3							
Підсумок							38,8	

Таблиця 2.

Зведена таблиця PEST-аналізу

Політичні		Економічні	
Фактор	Значущість	Фактор	Значущість
Фактор 1	0,11	Фактор 1	0,34
Фактор 2	0,11	Фактор 2	0,32
Фактор 3	0,05	Фактор 3	0,07
...		...	
Соціально-культурні		Технологічні	
Фактор	Значущість	Фактор	Значущість
Фактор 1	0,19	Фактор 1	0,36
Фактор 2	0,15	Фактор 2	0,26
Фактор 3	0,13	Фактор 3	0,17
...		...	

Зразок оформлення списку використаних джерел:

Закони України

Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-ХІІ.

Нормативні акти

Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа» : наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 651.

Монографії

Дугінець Г.В. Глобальні ланцюги вартості [текст]: монографія. – К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2018. – 412 с.

Книги колективного авторства

Економічний суверенітет України в умовах глобальних викликів: монографія: / А.А. Мазаракі / Мазаракі А.А., Т.М Мельник, В.В. Юхименко [та ін.]; за заг.ред.: А.А.Мазаракі - К.: Київ.нац.торг.-екон. ун-т, 2015. – 683 с.

Багатотомні видання

Міжнародна економіка : підручник: в 2 ч. / за ред. А.А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – Ч. 1. – 564 с.

Підручники

Світовий ринок товарів та послуг: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. – К. : Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2015. – 720 с.

Перекладні видання

Рональд Бодчер. Програма сетевой академии Cisco CCNA 3 и 4. [3-е изд.] : [пер. с англ.] / Рональд Бодчер, К. Р. Киркендаль. – М. : изд. Дом «Вильямс», 2007. – 944 с.

Збірники наукових праць

Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: ефективність, державне регулювання, конкурентоспроможність : зб. наук. ст. пр. Ч.2 / відп. ред. А.А. Мазаракі. – К. : Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010. – 485 с.

Депоновані наукові праці

Обзор аналитических методов расчета и оптимизации мультиресурсных систем обслуживания / А.З. Мешков, С.Н. Константинов. – К., 2010. – 210 с. – Рус. – Деп. в ГНТБ Украины 11.11.2010, № 2210.

Складові частини книги

Фатхутдинов Р.А Стратегический менеджмент / Р.А. Фатхутдинов. – М. : ЗАО «Бизнес-школа, «Интел-синтез», 2010. – С. 65–113.

Журнальні статті

Калюжна Н. Г. Міждержавні торговельні конфлікти як уособлення політики непротекціонізму. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Вип. 1(69). С. 30-36.

Мазаракі А.А., Дугінець Г.В. Міжнародна торгівля за поширення виробничих мереж. Вісник КНТЕУ. N 6 (128). 2019. С. 5-18.

Інтернет-джерела

Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon5.rada.gov.ua/laws/show/959-12](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/959-12).

**ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ
ДО ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**
на тему:

назва теми

Студента ___ курсу, ___ групи,
факультету міжнародної торгівлі
і права
спеціальності 051 «Економіка»
спеціалізації «Міжнародна
економіка»

_____

підпис

Прізвище, ім'я,
по батькові

Науковий керівник
науковий ступінь
вчене звання

_____

підпис

Прізвище, ім'я,
по батькові

Київ 202__

SUPPORTING DATA
TO THE FINAL QUALIFYING PAPER (PROJECT)
on the topic:

(topic)

Student of the ___nd year, group ____,
specialty 051 “Economics”,
specialization “International
economics”

_____
signature

Last name, first name

Scientific adviser
academic degree,
academic title

_____
signature

Last name, initials

Kyiv, 202_

REVIEW

of the final qualifying paper (project) by a student of the English Speaking Master Program of the ___nd academic year, group ___ Faculty
Specialization (title)
LAST NAME, FIRST NAME

Topic: “ _____ ”
_____

Lined area for writing the review content.

Reviewer:
title of the department,
academic degree,
academic title

Last name, initials